

ГРОМАДСЬКА ДУМКА ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ

У НОМЕРІ:

- ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

∨ *Реформа військово-лікарських комісій
в умовах війни*

- ЕКОЛОГІЯ

∨ *Закон України «Про основні засади
державної кліматичної політики»*

№ 22 (286) ГРУДЕНЬ 2024

**ГРОМАДСЬКА ДУМКА
ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ**

№ 22 (286) 2024

Інформаційно-аналітичний бюлетень
на базі оперативних матеріалів

Додаток до журналу
«УКРАЇНА: ПОДІЇ, ФАКТИ, КОМЕНТАРІ»

Засновники:

Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
Національна юридична бібліотека

Головний редактор

Ю. Половинчак

Редакційна колегія:

Н. Іванова (відповідальна за випуск), Т. Дубас,
Ю. Калініна-Симончук

Заснований у 2011 році
Видається двічі на місяць

Передрук – тільки з дозволу редакції

З повнотекстовою версією видання можна
ознайомитись на сайті

Центру досліджень соціальних комунікацій
nbuviar.gov.ua

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Президент України підписав закони
для зближення України з ОЕСР 3

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

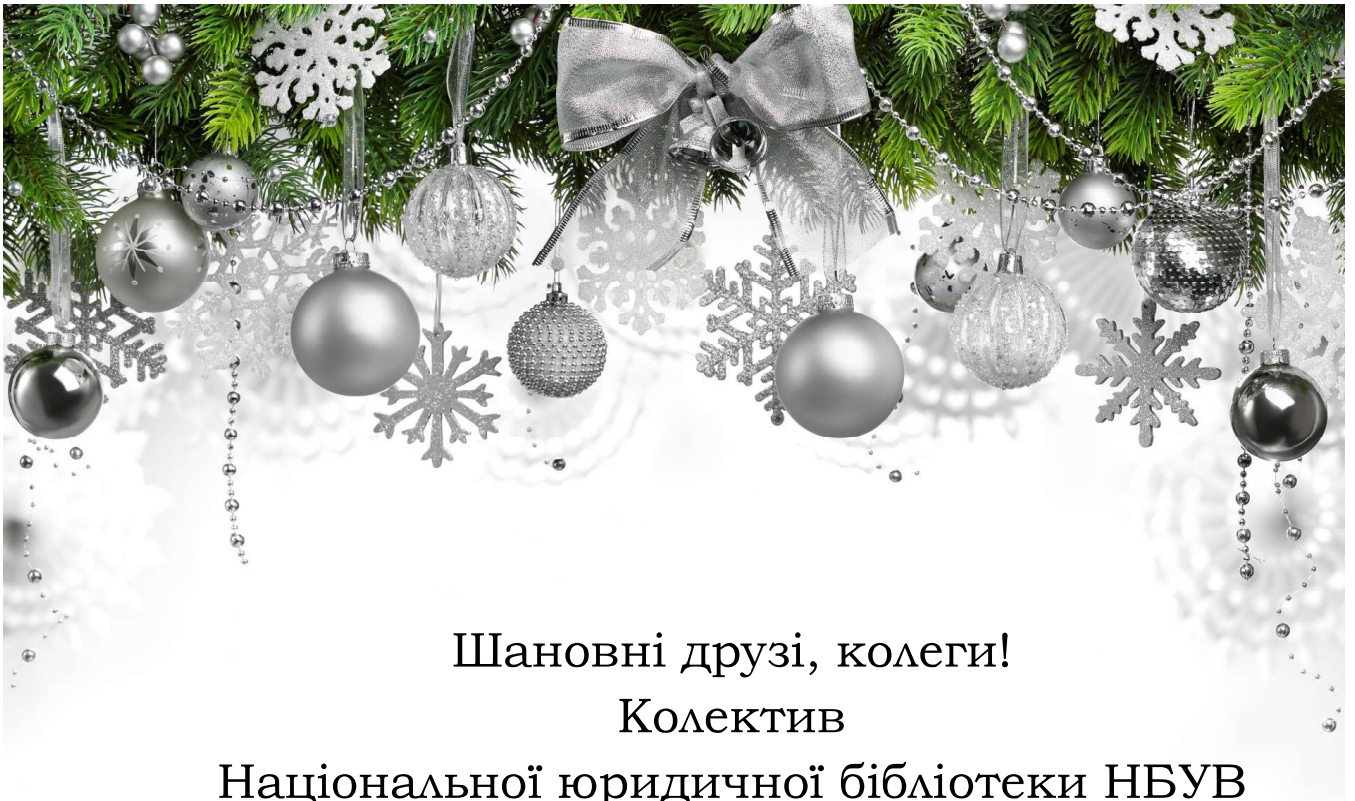
Беззуб І.

Реформа військово-лікарських комісій
в умовах війни..... 3

Пестрецова О.

Закон України «Про основні засади державної
кліматичної політики»: його місце у
євроінтеграційних процесах України
та зарубіжний досвід у кліматичній сфері... 11

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА * 20

Шановні друзі, колеги!
Колектив
Національної юридичної бібліотеки НБУВ
від щирого серця вітає
з Різдвом Христовим та Новим роком!
Нехай прийдешній етап нашого життя
принесе добро і мир!
Бажаємо нових ідей, високих цілей
і безперечних успіхів!
Зичимо міцного здоров'я, добробуту, злагоди
та процвітання!

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Президент України підписав закони для зближення України з ОЕСР

Президент України В. Зеленський підписав законопроекти № 10319 та № 11443, які є важливими для набуття членства в Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР).

Законопроект № 10319 стосується податкових заходів для подальшої боротьби з підкупом іноземних посадових осіб у міжнародних ділових операціях.

Закон має на меті сприяти подальшому запровадженню міжнародних стандартів у боротьбі з хабарництвом і підкупом посадових осіб, зокрема:

- органи контролю підприємств надаватимуть НАБУ інформацію про випадки підкупу посадових осіб;

- встановлює податкові наслідки за підкуп посадових осіб;

- забороняє віднесення до складу витрат підкуп посадових осіб.

Законопроект № 11443 про приведення у відповідність до міжнародних стандартів відповідальності юридичних осіб за корупційні правопорушення.

Метою прийняття цього Закону є забезпечення виконання Україною взятих на себе зобов'язань з імплементації рекомендації Ради ОЕСР щодо подальшої боротьби з підкупом іноземних посадовців у міжнародних ділових операціях і запровадження такого механізму притягнення до відповідальності юридичних осіб, який відповідає Конвенції ОЕСР про боротьбу з підкупом іноземних посадових осіб у міжнародних ділових операціях.

Обидва закони є важливими для подальшого руху України до членства в ОЕСР (*Finance.ua* (<https://news.finance.ua/ua/zelens-kyu-pidpysav-zakony-dlya-zblyzhennya-ukrainy-z-oesr>). – 2024. – 26.12).

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

I. Беззуб, наук. співроб., НЮБ НБУВ

Реформа військово-лікарських комісій в умовах війни

Повномасштабна війна, розв'язана Російською Федерацією, на жаль, спричинила зростання кількості людей, яким необхідно здійснювати військово-лікарську експертизу.

Військово-лікарська комісія (ВЛК) – це комісія лікарів, яка здійснює військово-лікарську експертизу – медичний огляд, на основі якого визначають придатність за станом здоров'я до військової служби призовників, військовослужбовців та військовозобов'язаних, установлюють причинний зв'язок захворювань, травм (поранень, контузій, каліцтв) із захистом Батьківщини/виконанням обов'язків військової служби/проходженням військової

служби та визначають потребу у продовженні лікування/реабілітації. Під час воєнного стану військовозобов'язані громадяни мають проходити військово-лікарську комісію раз на рік.

Як наголошує заступник міністра оборони С. Мельник, система проходження ВЛК, яка існує зараз, є рудиментом старого адміністративного підходу, має безліч недоліків, зайвих бюрократичних ускладнень та корупційних ризиків. За словами Прем'єр-міністра України Д. Шмигала, реформа системи військово-лікарських комісій назріла давно і держава має створити нові механізми, які відповідають викликам сьогодення.

З метою оптимізації роботи військово-лікарських комісій у лютому 2023 р. розпочала роботу міжурядова робоча група, до складу якої входять представники Міністерства охорони здоров'я України, підрозділів Збройних сил України, Міністерства оборони України, Міністерства у справах ветеранів України, Міністерства цифрової трансформації та громадськість України.

У травні 2023 р. в Програмі медичних гарантій був запроваджений пакет, який дозволяє військовозобов'язаним пройти медичні огляди у цивільних закладах охорони здоров'я, а оплачує закладу надання таких послуг Національна служба здоров'я України. Зокрема, держава покриватиме: проведення лабораторних та інструментальних досліджень; направлення особи за наявності показань в інші медичні заклади для проведення необхідних консультацій та обстежень, а також для надання спеціалізованої медичної допомоги в разі потреби; оформлення проектів довідок та формування медичних висновків щодо стану здоров'я особи.

Також впроваджено електронну чергу в більшості військових закладів охорони здоров'я. Зокрема, за словами командувача Медичних сил ЗСУ А. Казмірчука, майже 70 % військових, які проходять ВЛК, записуються на медогляди дистанційно.

24 червня 2023 р. уряд затвердив план заходів з оптимізації процесів військово-лікарської експертизи на 2023 рік, що мав забезпечити військовослужбовців належним та швидким сервісом проходження військово-лікарської комісії та зменшити навантаження на заклади охорони здоров'я в системі Міністерства оборони України, інших складових сил оборони та комунальних закладах охорони здоров'я.

У результаті зусиль було збільшено кількість гарнізонних ВЛК на базі цивільних закладів охорони здоров'я на більш ніж 50 %, до оглядів ВЛК залучено майже 820 цивільних лікарень.

Окрім цього, були внесені зміни до законодавства України, спрямовані на поліпшення процесу оформлення військовослужбовцям довідок про обставини травм та вдосконалення оформлення та

направлення медичних та інших документів між військовими частинами та закладами охорони здоров'я. Цифровізовано документообіг у 90 % військових частин. Через систему електронного документообігу відбувається обмін такими документами: довідка про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва); постанова ВЛК про потребу у відпустці для лікування; постанова ВЛК про непридатність до військової служби; інші документи, необхідні для формування рішення ВЛК. Усі ці заходи вже дали можливість зменшити тривалість проходження ВЛК втричі, зазначив Прем'єр-міністр Укаєрїни.

У свою чергу міністр оборони Р. Умеров наголошує, що реформа ВЛК має бути спрямована на те, щоб державні послуги для військовозобов'язаних та захисників України були зручними, прозорими та позбавленими зайвої бюрократії.

Окрім розвантаження роботи наявних ВЛК і забезпечення фінансування, важливою є цифровізація процесів, а також юридичне нормування.

Так, Міноборони вже внесло низку важливих змін до Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних силах України, які діють з 20 листопада 2024 р. Зокрема, документом уточнено строки проведення медоглядів, а також лабораторних та інструментальних досліджень, які тепер не можуть перевищувати чотирьох днів (відповідний Наказ від 14 жовтня 2024 р. №686). За необхідності направлення особи на додаткові лабораторні та інструментальні дослідження для отримання повної та об'єктивної інформації про стан її здоров'я, загальний строк проведення медичних оглядів, а також лабораторних та інструментальних досліджень не може перевищувати 14 днів.

За словами віцепрем'єр-міністра з інновацій, розвитку освіти, науки та технологій – міністра цифрової трансформації М. Федорова, команда Мінцифри разом з Міноборони, МОЗ, Мінветеранів, Мінсоцполітики та ГО «Правозахисний центр для військовослужбовців "Принцип"» розробили план з цифровізації військово-лікарської комісії. Зокрема, серед основних кроків: автоматизувати процеси,

щоб зменшити навантаження на поранених військовослужбовців; унормувати електронні документи у військових закладах і обмін ними, щоб прибрати паперову тяганину і черги; запровадити можливість реабілітації поряд з місцем проживання; надати належне сервісне обслуговування поранених (вода, ввічливість персоналу, безбар'єрність приміщень тощо); провести професійну перепідготовку лікарів у питаннях ВЛК.

Цифровізація військово-лікарської комісії є дуже великим викликом як для цивільної системи охорони здоров'я, так і для системи, яка знаходиться у відомчому підпорядкуванні Міністерства оборони України і Генерального штабу, повідомила заступник міністра оборони з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації К. Черногоренко. За її словами, цифрова модель ВЛК дасть змогу уникнути черг та корупції, а також створить прозорий механізм для постаудиту. 24 жовтня 2024 р. вона заявила, що Міністерство оборони України вже напрацювало модель цифрової реформи військово-лікарських комісій, а наразі розробляється проєкт змін до нормативно-правових актів.

20 листопада 2024 р. в Офісі Президента України відбулася міжвідомча нарада, присвячена питанням функціонування військово-лікарської комісії з акцентом на цифровізацію процесів відповідно до стандартів НАТО, яку провела заступник голови ОП І. Верещук.

За словами голови ВГОІ «Правозахисна спілка інвалідів», члена Громадської ради при Міністерстві соціальної політики України О. Вознюка, який взяв участь у заході, впровадження сучасних технологій для автоматизації, оптимізація та забезпечення прозорості процесів медичного огляду, ухвалення рішень і ведення документації є дуже важливими. Зокрема, він зазначив, що цифровізація відповідає принципам НАТО, які спрямовані на уніфікацію, безпеку, ефективність і оперативність систем. Серед основних напрямів цифровізації ВЛК є реалізація єдиної інформаційної системи, автоматизація процесів, впровадження телемедицини, зберігання

цифрових медичних записів, кібербезпека, стандартизація медичних протоколів, аналіз і прогнозування потреб у медичних ресурсах, а також інтеграція з логістичними системами. Крім цього, успішна цифровізація ВЛК вимагає належної підготовки персоналу, налаштування програмного забезпечення та забезпечення правового регулювання, наголосив О. Вознюк (URL: https://www.facebook.com/permalink.php/?story_fbid=964360919053281&id=100064381440091).

1 грудня 2024 р. Міністерство оборони України спільно з Міністерством охорони здоров'я України та неурядовою організацією «Принцип» представили проєкт реформи військово-лікарських комісій. Презентація відбулася під час тематичної зустрічі Ради донорів інституційних реформ МОУ (платформа координації та комунікації між МОУ та донорами щодо розробки та впровадження реформ сектора оборони. Тематичні зустрічі Ради проводять, щоб залучити донорів до проєктів за напрямами стратегічних пріоритетів МОУ).

У Міноборони визнали, що сучасна система ВЛК має двосторонні недоліки. З одного боку, вона дає змогу окремим особам уникати військової служби без законних підстав, а з іншого – не запобігає потраплянню на службу людей із серйозними захворюваннями, що створює додаткові труднощі для Збройних сил України.

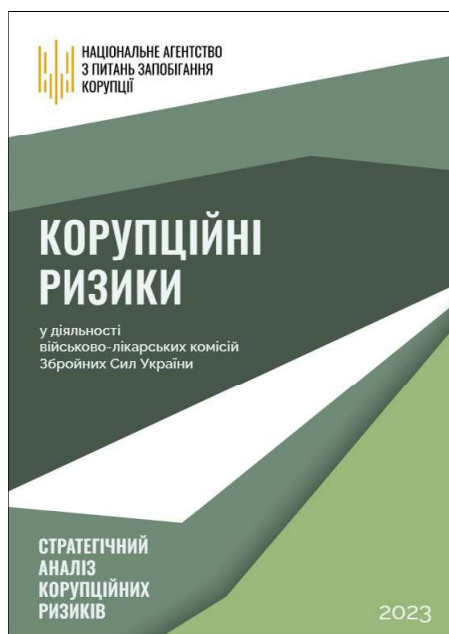
Стосовно корупції слід зазначити, що НАЗК проведено стратегічний аналіз корупційних ризиків у діяльності військово-лікарських комісій ЗСУ на виконання п. 5 рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30.08.2023 р. «Про військово-лікарську експертизу в Збройних силах України», введеного в дію Указом Президента України від 12.09.2023 р. № 576/2023.

Фахівцями НАЗК ідентифіковано 20 найпоширеніших корупційних ризиків у діяльності ВЛК, зокрема: недосконалість правового регулювання діяльності ВЛК; зловживання під час формування складу штатних ВЛК та призначення начальника Центральної військово-лікарської комісії

внаслідок нечіткості правового регулювання; непрозорий порядок визначення закладу охорони здоров'я комунальної або державної форми власності, при якому можуть створюватись ВЛК територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки; використання невизначеності строку проведення військово-лікарської експертизи для налагодження корупційних схем; вимагання неправомірної вигоди за врахування усіх наявних хвороб та станів під час медичних оглядів; відмова у наданні направлення для проходження медичного огляду особам, які були мобілізовані до лав ЗСУ без проходження військово-лікарської експертизи, з метою отримання неправомірної вигоди; участь службових осіб ВЛК у корупційних схемах незаконного переправлення чоловіків призовного віку через державний кордон України; корупційна домовленість під час прийняття рішення про надання особі відстрочки від призову за станом здоров'я;

зловживання під час встановлення причинно-наслідкового зв'язку травм (поранень, контузій, каліцтв), пов'язаних із захистом Батьківщини; використання паперового документообігу для корупційних зловживань ВЛК.

НАЗК також розробило рекомендації щодо усунення та/або мінімізації ідентифікованих корупційних ризиків, що забезпечить зміцнення гарантій дотримання прав призовників, військовослужбовців і військовозобов'язаних шляхом удосконалення діяльності ВЛК. Зокрема, НАЗК серед іншого рекомендувало Міністерству оборони України разом із зацікавленими суб'єктами розробити новий порядок організації та проведення військово-лікарської експертизи та внести зміни до діючих нормативно-правових актів. Детальніше про корупційні ризики та рекомендації з їх усунення можна прочитати у дослідженні «Корупційні ризики у діяльності військово-лікарських комісій Збройних сил України».

Джерело: <https://nazk.gov.ua/pdfjs/?file=/wp-content/uploads/Pages/00/ab/00ab49586b83b3f980b2ddb8a609858e447f8df05abb002fb07c92eea27754a81696131.pdf>

Юристи пояснюють, що під придатністю до військової служби розуміється такий стан здоров'я і фізичного розвитку громадян, який дає їм змогу виконувати передбачені статутами, інструкціями службові обов'язки з конкретної військової спеціальності у виді

Збройних сил України та інших військових формуваннях у мирний та воєнний час. Але, зазначила адвокатка, керуюча «Адвокатського бюро Анни Даніель» А. Даніель, згідно з «висновками ВЛК у нас всі раптом стали придатними».

У свою чергу голова тимчасової слідчої комісії ВРУ А. Скороход заявила, що лікарі військово-лікарських комісій отримали негласну вказівку визнавати придатними до військової служби майже всіх призовників.

Саме тому ця реформа потрібна, щоб військовозобов'язані могли довіряти системі. А для цього необхідно створити прозорий і зрозумілий шлях, який створить підґрунтя для довірливих стосунків і зробить так, щоб виносилися справедливі висновки, зазначила заступник міністра оборони К. Черногоренко.

Отже, очікується, що впровадження реформи відбуватиметься у три етапи та має завершитися в листопаді 2025 р. (що передбачає третій етап, поки невідомо).

За словами К. Черногоренко, на першому етапі реформи планується запровадити отримання направлення на проходження військово-лікарняної комісії через мобільний застосунок Резерв+. Надалі рішення ВЛК буде оформлюватися в цифровому форматі. Це дасть можливість уникнути необхідності відвідувати територіальні центри комплектування (ТЦК). Реалізація цього етапу запланована до 28 лютого 2025 р.

Далі реалізовуватиметься наступний етап, який буде здійснюватися разом з Міністерством охорони здоров'я України. Другий етап дасть змогу військовозобов'язаним самостійно обрати лікарню, де проходити медичний огляд для формування висновку ВЛК. Після того як військовозобов'язаний зробить щорічний скринінг у медичному закладі, ці дані фіксуватимуться цифровим підписом сімейного лікаря та зберігатимуться в ЕСОЗ. Далі, якщо відсутні хронічні захворювання та скарги, фіксується рекомендація до придатності. У разі наявності скарг військовозобов'язаний проходить додаткові обстеження. Також в ЕСОЗ зазначаються антропометричні дані – зріст, вага, окружність грудної клітини, які також направляються до ВЛК.

Дані з ЕСОЗ потраплятимуть у медичну інформаційну систему ЗСУ, яку модернізують під цю реформу. До речі, міністр охорони здоров'я В. Ляшко зазначив, що швидкість запровадження реформи залежить від

Міністерства оборони, оскільки в системі охорони здоров'я цифровізація відбулась набагато раніше, й технічно профільне міністерство готове передавати ТЦК необхідні дані. Планується, що у 2025 р. обмін даними між Реєстром призовників, військовозобов'язаних та резервістів «Оберіг» та Електронною системою охорони здоров'я буде відбуватися автоматично.

Військово-лікарська комісія, отримавши дані про людину, ознайомиться з ними та винесе своє адміністративне рішення. Цей етап планують виконати до 1 червня 2025 р.

Отже, реформа дасть можливість розділити рішення військово-лікарської комісії на два окремі набори даних – медичний і адміністративний. Одні фахівці проводитимуть медичний огляд для ВЛК, а інші – аналізуватимуть анонімізовані результати цих медоглядів. Всі документи будуть зберігатися у цифровому форматі в системі Міністерства оборони. Так комісія зможе проаналізувати весь медичний набір даних, на основі яких ухвалить відповідне рішення. Анонімізовані дані надходитимуть на випадкову комісію, члени якої не знатимуть, чиї документи розглядають, що унеможливить маніпуляції та зловживання.

Як вказала К. Черногоренко, військові лікарі зможуть піддати сумніву рекомендації сімейного лікаря та самостійно оцінити придатність або непридатність людини, яку маршрутизують в армію.

Після кожного рішення буде видно цифровий слід – електронні підписи як лікаря, так і працівника ВЛК, висновки комісії зберігатимуться. Все це спростить перевірку і моніторинг діяльності ВЛК правоохоронними органами у разі виникнення сумнівів щодо результатів медоглядів, наголошують автори реформи.

Проте, якщо на думку авторів реформи, це має зменшити рівень корупції, то правозахисник, голова «Принципу» Л. Галан переконана, ці зміни можуть покращити ситуацію, але не ліквідувати корупцію цілком. За її словами, зараз найбільша проблема ВЛК – паперові документи, які не дають змоги проводити швидкий моніторинг і порівнювати ухвалені

рішення з електронними даними про здоров'я людини.

До речі, як повідомив речник Міністерства оборони України Д. Лазуткін, установа планує ініціювати можливість перевірок, інспекцій закладів, які проводять ВЛК. За його словами, такі перевірки покликані забезпечити належне виконання правил мобілізації та медичних стандартів і запобігти можливим порушенням. Він зауважив, що відповідальність за порушення у процесі мобілізації розподіляється залежно від етапу, на якому воно сталося. Якщо порушення сталося на етапі медичного огляду, то відповідальність лежить на Міністерстві охорони здоров'я України та НСЗУ у рамках укладених договорів. Якщо неправильно винесено висновок ВЛК, то це є відповідальністю ВЛК, і реагувати має Міноборони, пояснив речник.

Слід звернути увагу, що доступ до медичної інформації щодо пацієнта під час інформаційної взаємодії буде дозволено з метою отримання Міністерством оборони України інформації про результати медичних оглядів призовників, військовозобов'язаних та резервістів, що проводяться з метою визначення придатності за станом здоров'я до військової служби для внесення до Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів «Оберіг» з метою забезпечення національної безпеки та оборони.

Наразі Міноборони працює над створенням проекту змін до чинного законодавства, яким врегулює впровадження реформи. За словами К. Черногоренко, цифрова команда готова оперативно реалізувати розроблений функціонал.

Зокрема, для вдосконалення функціонування Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів Верховна Рада України 20 листопада 2024 р. прийняла за основу законопроект № 12066 «Про внесення змін до Закону України “Про військовий обов'язок і військову службу” щодо створення та функціонування Єдиного державного реєстру військовослужбовців та до інших законів України щодо удосконалення порядку ведення військового обліку» (від 24.09.2024 р.), який дозволяє автоматичну передачу даних про стан

придатності чоловіків до військової служби до Реєстру «Оберіг», що сприятиме оперативній взаємодії між медичними закладами та Міноборони, забезпечуючи ефективне управління інформацією в інтересах національної безпеки.

Тобто, автори законопроекту № 12066 пропонують додати до переліку реєстрів, які можуть взаємодіяти з ЕСОЗ, ще один – «Оберіг», а до абзацу про загальну заборону доступу до медичної інформації під час роботи реєстрів додати виняток: «крім отримання інформації Міністерством оборони України про результати медичних оглядів, що проводяться з метою визначення придатності до виконання військового обов'язку для внесення до Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів з метою забезпечення національної безпеки та оборони».

Крім іншого, таке нововведення може полегшити життя чоловіків, що мають проблеми зі здоров'ям, адже у випадку потрапляння на «швидкісну лікарську комісію» вони зможуть показати свій реальний стан здоров'я, навіть не маючи на руках стосу медичних документів.

Отже, дост. 24-3 Закону України від 19.11.1992р. № 2801-ХІІ «Основи законодавства України про охорону здоров'я», яка передбачає, що під час інформаційної взаємодії доступ до медичної інформації щодо пацієнта не допускається, буде додано спеціальне виключення. Таким чином, Електронна система охорони здоров'я почне автоматично «ділитися» даними з Єдиним державним реєстром призовників, військовозобов'язаних та резервістів «Оберіг».

У свою чергу співавтор законопроекту О. Федієнко пояснив, що норма, яку запропоновано новим проектом закону, лише уточнює, що дані про висновок будуть передані із системи ЕСОЗ у систему «Оберіг» одразу, а не протягом доби. Також він додав, що наразі «ст. 32 Конституції встановлює відступи для обробки конфіденційної інформації про особу без згоди – на підставі закону в цілях національної безпеки».

Разом з тим, на думку юристів, зокрема, юриста Харківської правозахисної групи М. Комаровського, у такому обміні медичною інформацією прихована і небезпека. По-перше,

законопроект привернув би набагато більшу увагу суспільства і одразу б виникли питання, якби у назві йшлося «про внесення змін до Закону про основи законодавства України про охорону здоров'я з метою обміну даними між реєстрами». А так це приховано, зазначив юрист. Також через значну кількість невизначених моментів можливе суттєве порушення права людини на захист персональних медичних даних, крім цього, обмін медичною інформацією без згоди особи є досить сумнівним.

Загалом, законопроект № 12066 передбачає створення Єдиного державного реєстру військовослужбовців – інформаційно-комунікаційної системи, яка зберігає та обробляє дані про статус військовослужбовців і присвоює їм унікальний ідентифікатор – Military ID,

який дає змогу знеособлювати дані військових та забезпечує додатковий рівень захисту, мінімізуючи ризики несанкціонованого доступу до персональної інформації військовослужбовців. Захист реєстру забезпечуватиметься впровадженням комплексної системи захисту інформації, що гарантуватиме кібербезпеку процесів зберігання, обробки та передачі даних. Він вже використовується в додатку Армія+ для безпечного обміну інформацією та подачі рапортів.

Зараз військовослужбовцям доводиться підтверджувати свій статус через паперові рапорти та довідки, але з Реєстром цей процес автоматизується. Дані будуть доступні в електронному вигляді, що зменшить бюрократію та полегшить доступ до соціальних і адміністративних послуг.

ЯКІ ЗМІНИ ПЕРЕДБАЧАЄ ЗАКОНОПРОЄКТ?

- Створення **єдиної бази даних** для військовослужбовців Збройних Сил України та Державної служби спеціального транспорту
- Запровадження **Military ID** для обміну даними без використання персональних даних військовослужбовців
- Формування законодавчої бази для подальшого розвитку цифрової платформи «Армія+»
- Надання **електронних послуг** військовослужбовцям та їхнім родинам (соціальні пільги, матеріальну допомогу та інші бонусні програми)

Міністерство оборони України BRDO

ПЕРЕВАГИ «MILITARY ID»

- Унікальний електронний ідентифікатор «**Military ID**» дає змогу безпечно обмінюватися даними між реєстрами без використання персональних даних військовослужбовців. Це підвищує рівень захисту даних та мінімізує ризики несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації. «**Military ID**» вже застосовують в інформаційних системах, зокрема в додатку «**Армія+**».

Міністерство оборони України BRDO

КІБЕРЗАХИСТ РЕЄСТРУ

Для захисту Єдиного державного реєстру військовослужбовців буде впроваджено **Комплексну систему захисту інформації (КСЗІ)**. Усі процеси зберігання, обробки та передачі даних відповідатимуть державним стандартам кібербезпеки.

Міністерство оборони України BRDO

ЧОМУ ЦЕЙ ЗАКОНОПРОЄКТ ВАЖЛИВИЙ?

- Цифровізація військового обліку прискорить процеси та підвищить ефективність управління людськими ресурсами.
- Єдиний державний реєстр військовослужбовців — крок до цифрової армії!**
- Слідкуйте за процесом ухваленням законопроекту № 12066!

Міністерство оборони України BRDO

Джерело інформації: <https://armyinform.com.ua/2024/11/20/yedynyj-reyestr-vijskovosluzhbovcziv-u-minoborony-poyasnyly-perevagy/>

На думку авторів, законопроект № 12066 необхідний для модернізації системи військового обліку та ефективного керування людськими ресурсами. Він забезпечить швидший доступ до соціальних та адміністративних послуг військовим і їхнім родинам, включаючи пільги та бонуси, що особливо важливо під час війни. А зволікання з ухваленням закону може сповільнити цифровізацію оборонного сектору, що напряду впливатиме на обороноздатність країни, додають розробники. До речі, документ був розроблений за участі експертів Офісу ефективного регулювання BRDO (незалежний експертно-аналітичний центр, ключовий майданчик об'єднаних реформаторських організацій), які надали юридичні консультації, провели бізнес-аналіз та забезпечили технічну підтримку для створення цього реєстру.

Говорячи про важливість цифровізації, слід зазначити, що, виступаючи 18 листопада 2024 р. на брифінгу Міноборони «МОУ. ЦИФРОВІЗАЦІЯ. Підсумки 2024», міністр оборони України Р. Умеров анонсував продовження цифровізації військової сфери у 2025 р.

Отже, реформа військово-лікарських комісій назріла давно. Держава має створити нові механізми, які б відповідали викликам часу. Насамперед цифровізувати всі процеси діяльності військово-лікарських комісій. Цифровізація ВЛК має забезпечити прозорість і контроль, знизити ризики корупції, підвищити ефективність обробки даних та ухвалення рішень, а також забезпечити сумісність із військовими структурами країн-членів НАТО. Очікується, що впровадження цих технологій підвищить якість медичного обслуговування військовослужбовців в Україні (*Статтю підготовлено з використанням інформації таких джерел: офіційний вебсайт Міністерства охорони здоров'я (<https://moz.gov.ua/uk/vlk>; <https://moz.gov.ua/uk/vstanovleno-termini-realizacii-planu-zahodiv-z-optimizacii-vlk#!>); єдиний вебпортал органів виконавчої влади України «Урядовий портал» (<https://www.kmu.gov.ua/news/premier-ministr-vzhe-maiemo-pershi-rezultaty-reformy-systemy-viiskovo-likarskykh-komisii>; [*likarskykh-komisii\); сайт HUBZ \(<https://hubz.ua/news/tsyvrovizatsiya-vlk-shho-tse-oznachayedyalya/>\); сайт Електронна система Ок. Медик \(<https://medinfo.isu.net.ua/news/583052-zminy-do-polozhennya-pro-viiskovo-likarsku-ekspertyzu-v-zsu>\); сайт ГО «Антикризовий медіа-центр» \(<https://acmc.ua/u-minczyfry-anonsuvaly-cyvrovizaciyu-viiskovo-likarskoyi-komisii/>\); вебсайт «Укрінформ» \(<https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3919703-minoboroni-rozrobilo-model-cifrovoi-reformi-vlk-cernogorenko.html>; <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3926814-minoboroni-planue-pereviriti-zakladi-aki-provodat-vlk.html>\); сайт «Судово-юридична газета» \(<https://sud.ua/uk/news/ukraine/317002-v-ttsk-idi-ne-nuzhno-budet-v-minoborony-prezentovali-izmeneniya-v-vlk>; <https://sud.ua/uk/news/publication/316056-dannye-medosmotrov-voennoobyazannykh-budut-avtomatichieski-popadat-iz-elektronnoy-sistemy-zdravookhraneniya-v-reestr-obereg>\); сайт Всеукраїнської громадської організації інвалідів «Правозахисна спілка інвалідів» \(<https://psi.org.ua/cyvrovizaciya-viiskovo-likarskoi-komisii-narada-v-ofisi-prezidenta-ukraini>\); соцмережа Facebook \(<https://www.facebook.com/watch/?v=1459162178082192>\); вебпортал «СУСПІЛЬНЕ/Новини» \(<https://suspilne.media/893969-lasko-reforma-vlk-maedva-etapi/>\); офіційний вебсайт НАЗК \(<https://nazk.gov.ua/uk/novyny/nazk-zaproponuvalozahody-minimizatsii-koruptsiynyh-ryzykiv-u-vlk/>\); сайт ZN.UA \(<https://zn.ua/ukr/war/visnovok-vlk-koli-joho-mozhna-oskarzhiti.html>\); сайт ТОВ «Телеканал Прямий» \(<https://prm.ua/pratsivnyky-viiskovo-likarskoi-komisii-otrymaly-vkazivku-vyznavaty-vsikh-prydatnymy/>\); сайт «Еспресо» \(<https://espreso.tv/viyana-z-rosiyeyu-shcho-vidbuvatimetsya-na-kozhnomu-z-etapiv-reformi-vlk-poyasnennya-minoboroni>\); сайт реїтингового агентства «ElitExpert» \(<https://elitexpert.ua/news/viiskovi-likari-zmozhut-piddati-sumnivu-rekomendacii-simejnogolikarya-viiskovozobov-yazanogo-minoboroni/>\); сайт «Перший канал соціальних новин» \(<https://pershyj.com/p-do-ttsk-iti-ne-dovedetsya-u-minoboroni-rozkrili-detali-schodo-reformi-vlk-73017>\); вебсайт «Громадське телебачення»*](https://www.kmu.gov.ua/news/v-ukraini-stane-bilshe-viiskovo-</i></p></div><div data-bbox=)*

(<https://hromadske.radio/news/2024/12/03/my-ne-pobuduiemo-antykoruptsiynyyu-kontrol-vlk-bez-elektronnoi-systemy-pravozakhysnytsia>); інформаційний портал Харківської правозахисної групи «Права людини в Україні»

(<https://khp.org/1608814030>); сайт Офісу ефективного регулювання BRDO (<https://brdo.com.ua/news/zakonoprojekt-12066-uhvaleno-v-pershomu-chytanni-yaki-zminy-chekeyut-vijskovosluzhbovtsiv/>)).

О. Пестрецова, ст. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Закон України «Про основні засади державної кліматичної політики»: його місце у євроінтеграційних процесах України та зарубіжний досвід у кліматичній сфері

30 жовтня 2024 р. набув чинності Закон України «Про основні засади державної кліматичної політики» № 3991-IX від 8 жовтня 2024 р. (окрім ст. 14 Закону, яка набирає чинності через один рік з дня набрання чинності цим Законом та ст. 21 Закону, яка набирає чинності через один рік з дня скасування чи припинення воєнного стану).

Закон визначає правові та організаційні засади державної кліматичної політики, спрямованої на забезпечення низьковуглецевого та сталого розвитку України, її екологічної, продовольчої та енергетичної безпеки, досягнення кліматичної нейтральності, забезпечення пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до неї, виконання міжнародних зобов'язань України у сфері зміни клімату, удосконалення національної системи інвентаризації антропогенних викидів парникових газів із джерел та поглинання поглиначами парникових газів, забезпечення функціонування національної системи моніторингу та оцінки досягнення цілей державної кліматичної політики та прогнозування у сфері зміни клімату.

Відповідно до Закону, низьковуглецевий розвиток це – соціально-економічний розвиток держави, що спрямовується на забезпечення сталості, збереження природних ресурсів, пом'якшення наслідків зміни клімату, справедливого доступу кожного члена суспільства до ресурсів в умовах екологічної та економічної цілісності та підвищення рівня життя населення, а також характеризується поступовим зменшенням обсягів

антропогенних викидів парникових газів та збільшенням обсягів видалення парникових газів поглиначами з метою досягнення кліматичної нейтральності.

Водночас кліматична нейтральність це – стан, за якого загальний обсяг антропогенних викидів парникових газів дорівнює або компенсується загальним обсягом видалених парникових газів.

Цей Закон є елементом однієї із шести важливих реформ, які містяться в розділі 15 «Зелений перехід та охорона довкілля» Ukraine Facility Plan.

Закон було прийнято з урахуванням міжнародних зобов'язань України згідно з Рамковою конвенцією Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату, Паризькою угодою, Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої, та спрямований на імплементацію *acquis communautaire* Європейського Союзу у сфері зміни клімату, що встановлює рамки та визначає основу для досягнення кліматичної нейтральності, та Європейського законодавства про клімат.

Так, відповідно до повідомлення пресслужби Апарату Верховної Ради України, Закон віднесений до євроінтеграційних і в цілому відповідає Угоді про асоціацію та праву Європейського Союзу (*acquis EC*).

Виконання Закону сприятиме стратегічному плануванню та реалізації цілей державної кліматичної політики, інтеграції кліматичних

питань в інші сфери державної політики, забезпеченню кроссекторальності, євроінтеграційним прагненням України у сфері зміни клімату, наближенню українського законодавства до права ЄС.

Відповідно до ст. 4 Закону ціллю державної кліматичної політики визначено досягнення кліматичної нейтральності України до 2050 р., забезпечення пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до неї, низьковуглецевого та сталого розвитку, екологічної, продовольчої та енергетичної безпеки України. Для досягнення основних цілей встановлено проміжну ціль – зменшення обсягів викидів парникових газів щонайменше на 65 % до 2030 р. відповідно до рівня 1990 р.

Згідно з Законом цілі державної кліматичної політики поділяються на довгострокові та середньострокові.

Довгострокові цілі державної кліматичної політики полягають у:

- досягненні кліматичної нейтральності шляхом соціально справедливого та економічно ефективного переходу до низьковуглецевого розвитку з метою стримування процесу зростання глобальної середньої температури на рівні значно нижчому за 2° С понад доіндустріальні рівні і докладання зусиль до обмеження зростання глобальної середньої температури до 1,5° С понад доіндустріальні рівні шляхом зменшення обсягів антропогенних викидів парникових газів та збільшення обсягів поглинання поглиначами парникових газів відповідно до ст. 2 Паризької угоди;

- підвищенні опірності та зниженні ризиків, у тому числі для здоров'я населення, пов'язаних із зміною клімату, шляхом здійснення заходів щодо адаптації до зміни клімату відповідно до ст. 7 Паризької угоди;

- забезпеченні низьковуглецевого та сталого розвитку України;

- забезпеченні екологічної, продовольчої та енергетичної безпеки України.

Середньострокові цілі державної кліматичної політики та їх цільові показники визначаються Довгостроковою стратегією низьковуглецевого розвитку України та, зокрема, охоплюють:

- забезпечення зменшення обсягів антропогенних викидів парникових газів та збільшення обсягів поглинання поглиначами парникових газів у галузях промисловості, транспорту, енергетики, сільського та лісового господарств, будівництва, управління відходами, управління природними ресурсами та в інших секторах економіки та/або сферах державної політики порівняно з базовим роком;

- збільшення частки використання відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива в енергетичному балансі України;

- зменшення енергоємності валового внутрішнього продукту та обсягів антропогенних викидів парникових газів на одиницю створеного валового внутрішнього продукту;

- розвиток екологічно чистих і низьковуглецевих технологій та інфраструктури, а також впровадження природоорієнтованих рішень у різних секторах економіки;

- посилення адаптаційної спроможності, підвищення стійкості та зниження вразливості соціально-економічних та екологічних систем до зміни клімату з урахуванням пріоритетності забезпечення екологічної, продовольчої та енергетичної безпеки України;

- збільшення обсягів видалення парникових газів з урахуванням принципу природоорієнтованості.

Для забезпечення стратегічного планування та досягнення довгострокових цілей державної кліматичної політики Кабінет Міністрів України затверджує Довгострокову стратегію низьковуглецевого розвитку України. Перша Довгострокова стратегія низьковуглецевого розвитку України затверджується на період до 2050 р., переглядається та в разі потреби оновлюється кожні п'ять років з періодом планування на 30 років з урахуванням результатів оцінки та моніторингу її реалізації.

Для досягнення довгострокових цілей державної кліматичної політики, середньострокових цілей державної кліматичної політики, визначених Довгостроковою стратегією низьковуглецевого розвитку України, виконання міжнародних зобов'язань України

у зазначеній сфері центральними органами виконавчої влади розробляються секторальні програмні документи щодо зменшення обсягів антропогенних викидів парникових газів та збільшення обсягів видалення парникових газів поглиначами у галузях промисловості, транспорту, енергетики, сільського та лісового господарств, будівництва, управління відходами, управління природними ресурсами та в інших секторах економіки та/або сферах державної політики.

Секторальні програмні документи затверджуються Кабінетом Міністрів України, переглядаються та оновлюються кожні п'ять років з урахуванням результатів оцінки та моніторингу їх реалізації.

Закон передбачає наукове супроводження процесу розробки документів кліматичної політики Науково-експертною радою з питань зміни клімату та збереження озонового шару, як незалежним дорадчим науково-експертним органом.

Кліматичний Закон України встановлює систему моніторингу та оцінки реалізації державної кліматичної політики. Моніторинг здійснюється на підставі інформації про кліматичні заходи, які центральні органи виконавчої влади надають Кабінету Міністрів України. Функція моніторингу покладена на Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Оцінку дієвості заходів кліматичної політики та прогнозування у сфері зміни клімату здійснює Науково-експертна рада з питань зміни клімату та збереження озонового шару.

Закон також встановлює базове регулювання національної системи інвентаризації антропогенних викидів із джерел парникових газів та видалення парникових газів поглиначами, функціонування якої забезпечує Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Результати функціонування системи відображаються в Національному звіті про інвентаризацію антропогенних викидів із джерел парникових газів та видалення парникових газів поглиначами, що розробляється Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України та щороку оновлюється.

Для реалізації заходів кліматичної політики та досягнення поставлених цілей Закон передбачає використання таких практичних інструментів:

- фіскальних інструментів (екологічний податок);
- ринкових механізмів та інструментів (система торгівлі квотами на викиди, добровільні вуглецеві ринки та інші інструменти, передбачені ст. 6 Паризької угоди);
- інструментів державної фінансової підтримки суб'єктів господарювання (державна допомога у вигляді: грантів, субсидій, гарантій, кредитів з низькою відсотковою ставкою, цільових кредитів на пільгових умовах та ін. для виконання заходів кліматичної політики; поступове зменшення та скасування державної підтримки видобування, транспортування, обробки та споживання викопних палив, що не відповідають вимогам низьковуглецевого розвитку; запровадження схем підтримки розвитку зелених та низьковуглецевих технологій, відновлюваних джерел енергії (аукціонів, «контрактів на різницю» тощо);
- інструментів стимулювання населення (гранти, субсидії, кредити з низькою відсотковою ставкою, гарантії, цільові кредити, та ін., популяризація кліматичних заходів).

У Законі значна увага присвячена міжнародним зобов'язанням України, як на глобальному рівні в рамках ООН, так і на регіональному рівні – щодо зобов'язань за Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, а також згідно з Договором про заснування Енергетичного Співтовариства.

Ключову роль у міжнародному співробітництві у сфері зміни клімату встановлено для Кабінету Міністрів України, а центральні органи виконавчої влади беруть участь у діалозі щодо міжнародних кліматичних ініціатив.

Колишній очільник Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України Р. Стрілець зазначив, що прийнятий Закон це – основа для розбудови кліматичної архітектури України. Він дає старт наступним законопроектам, які дають змогу повною мірою

реалізувати стратегічні цілі, стати ближчими до кліматичної нейтральності та наблизити наше законодавство до європейського. До того ж це важлива сходинка до отримання Україною фінансування за програмою Ukraine Facility. За його словами, кліматична політика – це маркер цивілізованості держави. Європейські держави мають багаторічний досвід її запровадження. Україна поки що на початку цього важливого шляху.

Водночас голова Комітету Ради з питань екологічної політики та природокористування О. Бондаренко зазначив, що Закон закладе основи для створення кліматичної стратегії, яка дасть можливість упродовж майже 30 років працювати та зменшувати вплив змін клімату на життя українців.

Народний депутат України І. Геращенко звернула увагу на те, що Закон є важливим для України і в контексті фіксації російських злочинів. За її словами, протягом двох років активних бойових дій було зафіксовано більше 5500 фактів руйнівного впливу на довкілля, через щоденні обстріли і їх наслідки викиди парникового газу досягли 175 млн т вуглецю, третина наших територій вражена вибуховими речовинами. Вона додала, що такі дії РФ мають бути визнані екоцидом, а світ має звертати більше уваги на ці злочини.

Важливість цього Закону підтверджується і тим, що його прийняття підтримали представники 16 громадських організацій України – членів Української кліматичної мережі.

Українська кліматична мережа – найбільше в Україні об'єднання громадських організацій і ініціатив, які сприяють пом'якшенню впливу на клімат, адаптації до наслідків кліматичної зміни, охороні природних екосистем, збереженню біорізноманіття, раціональному використанню ресурсів, сталій мобільності, енергоефективності, екологічному просвітництву, популяризації відновлюваних джерел енергії.

Так, у своєму зверненні до Верховної Ради України від 7 жовтня 2024 р. члени Української кліматичної мережі наголосили на тому, що Закон України «Про основні засади державної

кліматичної політики» стане важливим кроком у створенні рамкової правової бази для низьковуглецевого розвитку нашої держави та закликали народних депутатів України підтримати законопроект «Про основні засади державної кліматичної політики» у другому читанні, оскільки:

- цей законопроект встановлює рамкову правову базу для подальшої розбудови національної кліматичної політики України, а також спрямований на наближення національного кліматичного законодавства України до права Європейського Союзу, зокрема, Європейського кліматичного Закону (Регламент ЄС 2021/1119);

- прийняття відповідного Закону передбачено Програмою фінансової підтримки України від Європейського Союзу Ukraine Facility у розмірі 50 млрд євро відповідно до «Реформи 2. Кліматична політика», що має бути виконано включно до 1 кварталу 2025 р.;

- попри повномасштабне вторгнення Російської Федерації прийняття законопроекту не може бути відкладеним, адже кліматична криза посилюється та продовжує негативно впливати на довкілля, здоров'я людей та економіку. Хоча країни-учасниці Паризької угоди докладають зусиль для обмеження зростання температури до 1,5° С порівняно з доіндустріальними рівнями, середня глобальна температура вже зросла на 1,1° С. Прогнозується подальше зростання температури, зокрема, на території нашої держави.

Також у зверненні зазначено про те, що члени Української кліматичної мережі схвально ставляться до встановлення на рівні Закону нової цілі щодо досягнення кліматичної нейтральності всієї економіки України до 2050 р. Саме така ціль узгоджується із положеннями Європейського кліматичного закону (Регламент ЄС 2021/1119). Зміна загальнонаціональної цілі з 2060 р. на 2050 р. є важливим кроком уперед та амбітним наміром у часи повномасштабного вторгнення Російської Федерації. Фіксація 2050 р. у першому кліматичному Законі України також підтверджує серйозність намірів та декларацій України у контексті здійснення «зеленого»

післявоєнного відновлення України. Окрім цього, ця ціль узгоджується із положенням п. 27 Глобального підведення підсумків Паризької угоди (Global Stocktake – GST), у якій зазначено, що для обмеження глобального потепління до 1,5° С необхідне досягнення нульового рівня викидів двоокису вуглецю до 2050 р.

З. Козак, старший аналітик Ресурсно-аналітичного центру «Суспільство і довкілля», у своєму матеріалі, підготовленому для Інтернет-видання «Українська енергетика», звертає увагу на деякі недоліки, які містить Закон України «Про основні засади державної кліматичної політики».

Аналітик зазначає, що згідно з Законом парламент України не лише визначатиме основні засади державної кліматичної політики, а й здійснюватиме парламентський контроль за формуванням та реалізацією державної кліматичної політики. Передбачено щорічний розгляд ВРУ інформації КМУ про хід та результати реалізації політик та заходів щодо пом'якшення зміни клімату та адаптації до неї (п. 3 ч. 2 ст. 5), а також інформування урядом про хід реалізації та результати виконання Довгострокової стратегії низьковуглецевого розвитку України, Національного плану з енергетики та клімату, Стратегії адаптації до зміни клімату (п. 7 ч. 3 ст. 5). Водночас Закон залишив відкритим питання подальших дій ВРУ за результатами такого інформування, заходів, які може чи повинен вжити парламент України, їх обов'язковості для врахування КМУ.

Інший аспект, на який звертає увагу аналітик, стосується залучення громадськості та інших заінтересованих сторін до формування, реалізації, моніторингу та оцінки державної кліматичної політики. Зокрема ст. 22 присвячена інформуванню громадськості, її участі та доступу до інформації щодо зміни клімату. Вона відображає загальні підходи інформування та залученості громадськості, що притаманні для державної довкілцевої політики. Більш конкретні підходи законодавець відобразив у вимогах щодо залученості експертних організацій та громадськості до розроблення секторальних (ч. 3 ст. 12), регіональних і місцевих програмних документів (ч. 4

ст. 14). Водночас така конкретизація відсутня щодо ключових програмних документів державної кліматичної політики (наприклад, Довгострокової стратегії низьковуглецевого розвитку України, Національно визначеного внеску України до Паризької угоди, Національного плану з енергетики та клімату, Стратегії адаптації до зміни клімату).

На думку З. Козака, доцільно було б у Законі передбачити положення про особливості залучення громадськості до державної кліматичної політики. Пояснює аналітик це тим, що частина *acquis* ЄС, яке Україна зобов'язана була імплементувати, прямо вимагає цього. Зокрема, Регламент 2018/1999 (на виконання якого спрямований Закон) передбачає, що кожна держава встановлює багаторівневий діалог з питань клімату та енергетики відповідно до національних правил, у рамках якого місцеві органи влади, організації громадянського суспільства, бізнес-спільнота, інвестори та інші відповідні зацікавлені сторони, а також широка громадськість можуть активно залучатися та обговорювати різні сценарії, передбачені для енергетичної та кліматичної політики, у тому числі на довгострокову перспективу (ст. 11).

З. Козак вважає схвалення Закону України «Про основні засади державної кліматичної політики» важливим і необхідним кроком на шляху України до ЄС, її сталого розвитку та пріоритетності боротьби зі зміною клімату. Проте його ефективна реалізація потребуватиме подальшого напрацювання підзаконних нормативно-правових актів, які деталізуватимуть механізми впровадження нових політик. Особливої уваги, на думку аналітика, потребуватиме питання забезпечення стабільного фінансування кліматичних заходів і проблема відкладення набрання чинності ст. 21 Закону, яка передбачає фінансування заходів, спрямованих на досягнення цілей державної кліматичної політики.

Враховуючи думки фахівців, беззаперечно можна дійти висновку, що прийняття Закону України «Про основні засади державної кліматичної політики» є важливим кроком на шляху євроінтеграційних прагнень України, а також для забезпечення екологічної,

продовольчої та енергетичної безпеки України.

Слід також зазначити, що на сьогодні глобальна зміна клімату є однією з найважливіших екологічних проблем для будь-якої країни світу. У зв'язку з цим ряд провідних країн приділяють особливу увагу розробці законодавства у кліматичній сфері.

У цьому аспекті важливо звернути увагу на зарубіжний досвід правового регулювання в кліматичній сфері.

Так, наприклад, у **Німеччині** прийнято Федеральний закон про зміну клімату від 2021 р.

Метою цього Закону є забезпечення захисту від наслідків зміни клімату в усьому світі, досягнення національних кліматичних цілей та відповідності європейським цілям. Повинні бути враховані екологічні, соціальні та економічні наслідки. Основою Закону є зобов'язання згідно з Паризькою угодою, згідно з Рамковою конвенцією ООН про зміну клімату щодо обмеження підвищення глобальної середньої температури значно нижче 2о С і, якщо можливо, на 1,5о С вище доіндустріального рівня, для мінімізації наслідків зміни клімату в усьому світі, а також виконання зобов'язань, взятих Федеративною Республікою Німеччина на саміті ООН із питань клімату в Нью Йорку 23.09.2019 р.

Законом передбачено, якщо більш високі національні кліматичні цілі стануть необхідними для відповідності європейським або міжнародним кліматичним цілям, Федеральний уряд має розпочати кроки, необхідні для підвищення цільових значень, а також те, що, починаючи з 2050 р., держава прагне створити негативний баланс викидів.

Федерація ставить собі за мету досягти кліматично нейтральної організації адміністрації до 2030 р. Передбачається, що кліматичні цілі можуть бути підвищені, але не знижені. Викиди парникових газів повинні поступово скорочуватися порівняно з їх рівнем у 1990 р. Скорочення, яке має бути досягнуте до цільового 2030 р., має становити щонайменше 55 %.

Для досягнення національних кліматичних цілей встановлюються щорічні цілі зі скорочення викидів шляхом визначення

річних бюджетів викидів для: енергетики; промисловості; транспорту; будівництва; сільського господарства; відходів та ін.

До повноважень законодавчого органу Німеччини віднесено розгляд нормативно-правового акта щодо змін розподілу щорічних бюджетів на викиди у секторах.

Якщо Бундестаг не розглянув нормативно-правовий акт протягом трьох сесійних тижнів із дня його отримання, вважається, що Бундестаг надав згоду на законодавчий акт без поправок. Коли щорічно зменшувані бюджети викидів встановлюються на періоди після 2030 р., нормативно-правовий акт вимагає згоди Бундестагу. Бундестаг або Федеральний уряд можуть шляхом прийняття відповідних рішень доручити Експертній раді з питань клімату підготовку спеціальних доповідей.

Експертна рада з питань клімату є незалежним органом, до складу якої входять п'ять спеціалістів з різних дисциплін. Вона подає до німецького Бундестагу та Федерального уряду експертну доповідь, у якій оцінюються зміни викидів парникових газів, тенденції річних викидів та ефективність заходів з огляду на досягнення мети.

Експертна рада з питань клімату під час своєї діяльності може заслуховувати та запитувати органи державної влади, а також експертів, зокрема представників бізнес-організацій та екологічних асоціацій з питань, що стосуються кліматичних заходів.

Усі державні органи Федерації зобов'язані надавати Експертній раді з питань клімату можливість ознайомлюватися з даними, необхідними для підготовки доповідей та для виконання її завдань, а також надавати такі дані.

Повноваження виконавчої влади полягають у тому, що Федеральний уряд розглядає заходи, які необхідно вжити у відповідному секторі або в інших секторах, або міжгалузеві заходи, і приймає ці заходи якнайшвидше, при цьому інформує Бундестаг про вжиті заходи. Також Федеральний уряд надає Бундестагу та Бундесрату статистичний огляд разом із проектом федерального бюджету.

Федеральне міністерство розробляє програму з додатковими заходами із захисту

клімату та подає її Федеральному уряду та контролює дотримання річних обсягів викидів парникових газів.

Федеральний уряд готує щорічний звіт про кліматичні дії, який містить інформацію про розвиток викидів парникових газів в окремих секторах та стан прогресу у виконанні програм кліматичних дій і надсилає його до Бундестагу. З 2021 р. Федеральний уряд кожні два роки готує кліматичний прогноз до Бундестагу до 31 березня відповідного року. Звіт також повинен містити прогнози щодо викидів парникових газів, включаючи джерела та поглиначі у секторі землекористування, змін у землекористуванні та лісового господарства, а також зазначати національну політику та заходи, вжиті для скорочення цих викидів.

Повноваження місцевої влади полягають у тому, що федеральні землі можуть приймати власні нормативно-правові акти про захист клімату.

Участь громадськості у державній кліматичній політиці полягає в тому, що Федеральний уряд співпрацює з корпораціями, установами та фондами, які перебувають під його наглядом, а також співпрацює зі своїми спеціальними фондами та приватними юридичними особами. Федеральний уряд залучає муніципалітети, бізнес-асоціації та громадські організації, а також Наукову платформу з питань зміни клімату та науково-консультативні органи Федерального уряду до кожної програми дій у сфері зміни клімату через процедуру публічних консультацій.

В Ірландії діє Закон про кліматичні дії та низько вуглецевий розвиток від 2015 р. (із змінами від 2021 р.).

Закон передбачає затвердження Урядом планів щодо зміни клімату з метою забезпечення переходу до низьковуглецевої економіки, кліматично стійкої та екологічно сталої економіки, а також створення спеціального органу – Консультативної ради з питань зміни клімату (ірланд. – An Chomhairle Chomhairleach um Athrú Aeráide). Консультативна рада з питань зміни клімату є незалежним консультативним органом, завданням якого є оцінка та надання рекомендацій щодо того, як Ірландія може

досягти переходу до низьковуглецевої, кліматично стійкої та екологічно сталої економіки. Консультативна рада може збирати таку інформацію, яку вона вважає необхідною або доречною, та зустрічатися й консультуватися з такими особами (включаючи представників громадськості), з якими вона вважає за потрібне. Щорічний звіт Консультативної ради повинен містити основні аспекти висновків, викладених в останньому національному кадастрі викидів парникових газів, резюме останнього прогнозу майбутніх викидів парникових газів, прогноз майбутніх викидів у кожному секторі економіки, до якого застосовується стеля викидів, такі рекомендації, які рада вважає необхідними або доречними, стосовно конкретних заходів для сектору, які мають бути включені для вирішення проблеми будь-якого недотримання або прогнозованого недотримання секторальних стель викидів, рекомендації, щодо найбільш економічно ефективного способу досягнення скорочення викидів парникових газів з метою забезпечення досягнення національних кліматичних цілей, рекомендації щодо дотримання існуючих зобов'язань держави за законодавством ЄС або міжнародних угод, інші рекомендації або поради, та стислий виклад своєї діяльності.

Парламент Ірландії приймає національну довгострокову стратегію дій у сфері зміни клімату, вуглецеві бюджети, Національну рамкову програму з адаптації.

Міністр довкілля, клімату та комунікацій: розробляє та подає на розгляд Уряду вуглецеві бюджети, секторальну межу викидів, план кліматичних дій, національну довгострокову стратегію кліматичних дій та національну рамкову програму з адаптації; забезпечує подання схваленої національної довгострокової стратегії дій у сфері зміни клімату на розгляд Парламенту; подає копію вуглецевого бюджету до обох палат Парламенту; переглядає національну рамкову програму з адаптації не рідше одного разу на кожні п'ять років. Профільними міністерствами розробляються секторальні плани з адаптації до змін клімату.

Уряд може прийняти нормативно-правовий акт для визначення базового року щодо

скорочення викидів парникових газів для бюджетних періодів після 31 грудня 2030 р. Сектори економіки, до яких застосовується галузева гранична межа викидів, визначаються Урядом. Голова і члени Консультативної Ради призначаються Урядом за поданням міністра. Профільні органи забезпечують виконання своїх функцій у спосіб, що відповідає плану дій з питань зміни клімату, національній довгостроковій стратегії з питань змін клімату, національній рамковій програмі з адаптації та затвердженим секторальним планами з адаптації.

Кожен місцевий орган влади готує та приймає план дій місцевого органу влади у сфері зміни клімату, в якому визначаються заходи щодо запобігання зміні клімату та заходи щодо адаптації, які мають бути вжиті місцевим органом влади. План дій з питань зміни клімату органу місцевого самоврядування діє протягом п'яти років з дати його затвердження членами відповідного органу.

Під час підготовки національної довгострокової стратегії дій щодо зміни клімату, доопрацювання вуглецевого бюджету міністром проводяться громадські консультації. Свої пропозиції у письмовій формі щодо проекту національної рамкової програми з адаптації, запропонованого секторального плану адаптації, плану дій з питань зміни клімату місцевого органу влади громадськість подає міністру або відповідно місцевому органу влади у письмовій формі. При підготовці плану дій з питань зміни клімату місцеві органи проводять консультації та публікують повідомлення в інтернеті та принаймні в одній газеті, що розповсюджується на адміністративній території місцевого самоврядування, із запрошенням до представників громадськості та будь-яких зацікавлених сторін подавати свої пропозиції в письмовій формі щодо запропонованого плану дій.

В Ірландії діє Climate Ireland, ірландська кліматична інформаційна платформа, яка була створена з метою надання інформації та навчання, а також розвитку потенціалу в різних секторах у сфері адаптації до змін

клімату. Мережа громадської участі дає змогу місцевим органам влади налагодити зв'язок із громадськими групами по всій державі.

Закон Ірландії про кліматичні дії та низько вуглецевий розвиток також закріплює процес звітування відповідних органів.

Так, Агентство з охорони навколишнього середовища здійснює щорічну публікацію звітів про свою діяльність – інформацію щодо національного кадастру викидів парникових газів, та прогноз майбутніх викидів парникових газів. Міністерство з питань довкілля, клімату та комунікацій щорічно публікує (оприлюднює) річний звіт. На письмовий запит парламентського Комітету з питань екології та клімату міністр надає звіт за рік з питань:

- прогрес, досягнутий у рамках останнього затвердженого плану дій з питань зміни клімату, включаючи прийняту політику, заходи щодо запобігання зміні клімату та заходи з адаптації;
- чи відбулося скорочення або збільшення викидів парникових газів на основі звітів Агентства;

- дотримання вуглецевого бюджету та будь-які вжиті заходи, передбачені для усунення будь-якого недотримання;

- виконання заходів політики з адаптації відповідно до останньої затвердженої національної рамкової програми з адаптації.

Профільні міністри надають річні звіти стосовно сектору з питань:

- прогрес у конкретному секторі відповідно до останнього затвердженого плану дій з питань зміни клімату, у т. ч. політика та прийняті заходи, а також значні невдачі у впровадженні такої політики та заходів або в досягненні цілей у конкретному секторі;

- чи відбулося скорочення або збільшення викидів парникових газів на основі звітів Агентства;

- дотримання секторальних граничних рівнів викидів та заходи, передбачені для усунення їх недотримання; здійснення заходів політики з адаптації, якщо було підготовлено секторальний план з адаптації.

Міністр навколишнього середовища, клімату та комунікацій щорічно подає до обох палат Парламенту Ірландії щорічний звіт.

У Нідерландах діє Закон про клімат від 2019 р. Цей Закон забезпечує основу для розробки політики, спрямованої на незворотне та поетапне скорочення викидів парникових газів у Нідерландах до рівня, який до 2050 р. буде на 95 % нижчим, ніж у 1990 р., з метою запобігання глобальному потеплінню та зміні граничного клімату.

Згідно з державною політикою планується: зменшити викиди на 49 % до 2030 р. та на 95 % до 2050 р. порівняно з базовим рівнем 1990 р.; досягти вуглецевої нейтральності в секторі електроенергетики до 2050 р.; скоротити викиди парникових газів на 49 % до 2030 р. порівняно з 1990 р.; скоротити викиди парникових газів на 95 % до 2050 р. порівняно з 1990 р.; виробляти електроенергію з нейтральним викидом CO₂ до 2050 р.

Кліматичний план переглядатиметься щонайменше раз на п'ять років. Кожні два роки після прийняття кліматичного плану повідомляється про хід його реалізації, і якщо є підстави, вживаються коригуючі заходи.

До повноважень законодавчого органу віднесено заслуховування кліматичних планів та звітів.

Повноваження виконавчої влади полягають у тому, що міністр економічної та кліматичної політики затверджує кліматичний план відповідно до рішення Ради міністрів і після того, як він буде поданий до обох палат Парламенту. Агентство з оцінки навколишнього середовища Нідерландів щорічно готує міністру прогноз щодо клімату та енергетики. Огляд клімату та енергетики є науковим звітом про наслідки кліматичної політики, що проводилася в попередньому календарному році. Міністр направляє прогноз клімату та енергетики в обидві палати Парламенту. Одночасно з цим міністр направляє меморандум щодо клімату в обидві палати. Також передбачено, що міністр консультиється щодо досягнення кліматичних цілей з адміністративними органами провінцій, водними радами, муніципалітетами та іншими відповідними сторонами. Шляхом консультацій міністр сприяє укладенню угод зі сторонами, спрямованих на досягнення кліматичних цілей.

У Данії прийнято Закон про клімат. Метою цього Закону є те, що Данія має скоротити викиди парникових газів на 70 % до 2030 р. порівняно з рівнем 1990 р., і що Данія стане кліматично нейтральним суспільством до 2050 р. з урахуванням мети Паризької угоди щодо обмеження підвищення глобальної температури до 1,5о С. Метою цього Закону також є те, що Данія має скоротити викиди парникових газів у 2025 р. на 50–54 % проти рівня 1990 р. Данія має активно працювати над досягненням мети Паризької угоди щодо обмеження підвищення глобальної температури до 1,5о С.

До повноважень законодавчого органу Данії належить: затвердження кліматичних цілей; затвердження кліматичної програми; заслуховування звіту про виконання кліматичної програми.

Повноваження виконавчої влади полягають у тому, що міністр клімату, енергетики та постачання кожні п'ять років встановлює національні кліматичні цілі на 10-річну перспективу. Міністр готує щорічний звіт для парламенту Данії щодо впливу загальної кліматичної політики після публікації кліматичної програми. Також міністр щорічно готує звіт про кліматичний стан та прогноз, який має містити як мінімум таке: історичні викиди парникових газів, об'єднані та розподілені по секторах; прогнози викидів парникових газів загалом і в розбивці по секторах; глобальна звітність про міжнародні наслідки кліматичних процесів Данії.

Також потрібно зазначити, що в Данії діє Данська кліматична рада, яка є незалежним дорадчим експертним органом.

Кліматична рада оцінює дії уряду щодо виконання кліматичних цілей, оцінює річний кліматичний стан і прогноз, а також річну кліматичну програму міністра клімату, енергетики та постачання, а також щорічно надає відповідні рекомендації міністру клімату, енергетики та постачання.

Кліматична рада засновує кліматичний діалоговий форум, який має допомагати Кліматичній раді в його роботі. Члени форуму кліматичного діалогу Кліматичної ради

призначаються Кліматичною радою терміном до трьох років за один раз. Кліматична рада та форум кліматичного діалогу повинні зустрічатися не рідше одного разу на рік перед поданням річного звіту Кліматичної ради з рекомендаціями, та до інших важливих публікацій Кліматичної ради.

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що Закон України «Про основні засади державної кліматичної політики» містить ряд норм Європейського Союзу у сфері зміни клімату, його прийняття є важливим кроком у напрямі євроінтеграції України, а також важливим внеском для досягнення спільної мети – збереження довкілля і планети для майбутніх поколінь (*Статтю підготовлено з використанням інформації таких джерел: Офіційний вебпортал Верховної Ради України (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3991-20#Text>; <https://www.rada.gov.ua/news/razom/254976.html>; <https://research.rada.gov.ua/uploads/documents/32449.pdf>); Facebook сторінка*

Управління екології та природних ресурсів Миколаївської ОДА (<https://www.facebook.com/share/p/18HXxVWp9y/>); сайти видань «Екополітика» (<https://ecopolitic.com.ua/ua/news/prezident-pidpisav-zakon-pro-osnovni-zasadi-derzhavnoi-klimatichnoi-politiki/>); «Судово-юридична газета» (<https://sud.ua/uk/news/ukraine/312478-rada-v-tselom-prinyala-zakonoproekt-ob-osnovnykh-printsipakh-gosudarstvennoy-klimaticheskoy-politiki/>); «Бабель» (<https://babel.ua/news/111506-rada-uhvalila-v-cilomu-zakonoprojekt-pro-osnovni-zasadi-derzhavnoji-klimatichnoji-politiki/>); «Lb.ua» (https://lb.ua/news/2024/10/08/638754_vr_priynuala_zakonoproiekt_pro.html); «Екодія» (<https://ecoaction.org.ua/zvernennia-ukm-zakonoproiekt-klim-polityky.html>); «Українська енергетика» (<https://ua-energy.org/uk/posts/na-shliakhu-do-klimatichnoi-neitralnosti-ukraina-priyniala-zakon>); Sayenko Kharenko (<https://sk.ua/uk/mozhливosti-ta-vikliki-pov-jazani-z-rozvitkom-klimatichnogo-zakonodavstva/>).

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА *

Блог на сайті «Lb.ua»

Про автора: Володимир Сущенко, кандидат юридичних наук, заслужений юрист України

Державна влада в Україні: міфи і реалії

Відповідно до припису статті 6 Конституції України державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на: законодавчу, виконавчу та судову. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України.

Чи саме так відбувається в реальному житті нашої держави?

Відомо, що у відповідності з положеннями Конституції України до єдиного органу законодавчої влади віднесений Парламент (Верховна Рада України). До органів виконавчої влади належать: Уряд (Кабінет Міністрів

України) в якості вищого органу виконавчої влади; місцеві державні адміністрації; центральні органи державного управління, які не мають статусу міністерства і керівники яких не входять до складу Уряду. До складу судової влади входять державні судові установи (Суди) всіх рівнів, вищим з яких є Верховний Суд.

Главою нашої держави є Президент України, посада (інститут) яка де-юре не включена до жодної з гілок державної влади, але де-факто так чи інакше торкається/дотична/впливає на діяльність усіх трьох конституційних гілок державної влади. Не маючи при цьому належного організаційно-правового статусу державного владного органу. В цьому й полягає, на мій погляд, парадокс функціонування нашої державної влади.

* Збережено стиль і граматику оригіналу

Інститут президента держави, який за Конституцією держави де-юре не є органом державної влади, але де-факто має де-юре вибірково владні повноваження в управлінні державою. Точніше – симбіоз повноважень, частина з яких є реально владними на багатьох рівнях державного управління, а частина – дорадчими консультативно-представницькими та церемоніальними.

Відповідно до загальновідомих визначень в теорії управління владними повноваженнями є такі, які надають суб'єктам їх носіїв право та інструменти реалізації своєї волі/рішень стосовно діяльності адміністративно/нормативно підпорядкованих їм виконавців таких рішень.

Аналіз відповідних положень Конституції України надає підстави стверджувати, що:

а) функції та владні повноваження законодавчої, виконавчої і судової гілок влади оптимально повно і однозначно зафіксовані в Конституції і законах держави, які регулюють їх діяльність;

б) функції і повноваження Президента держави, закріплені в Конституції, часто-густо носять не достатньо конкретний та часто еkleктичний зміст, розпорошений в різних конституційних приписах, а закон про функціонування інституту президента держави дотепер в нашому правовому полі взагалі відсутній.

Така невизначена багатозначність створює низку проблем правового та управлінського характеру, часто-густо породжуючи хаос та неефективність функціонування всього механізму державної влади та управління.

В цьому контексті має сенс уважно проаналізувати у тому числі й термінологію, яка має розкривати сутність конституційних президентських повноважень. Думаю, що такий аналіз надає підстави класифікувати ці повноваження на такі умовні групи, повноваження в яких часто переплітаються між собою:

А. Дорадчі консультативно-представницькі:
представляє державу в міжнародних відносинах, веде переговори та укладає міжнародні договори України;

звертається з посланнями до Народу і Парламенту і з поданнями до Конституційного суду

вносить подання про призначення: прем'єр-міністра, міністра оборони, міністра закордонних справ, генерального прокурора, голови служби безпеки, голови Національного банку, а також про – оголошення стану війни, відповідальність Кабінету Міністрів,

має право вето щодо прийнятих Парламентом законів і право законодавчої ініціативи у Парламенті

підписує закон, беручи його до виконання, та офіційно оприлюднює його або повертає закон зі своїми пропозиціями до Парламенту

погоджує призначення та звільнення з посади голови Ради Міністрів Автономної Республіки Крим

Б. Владно-управлінські (адміністративно-розпорядчі):

здійснює керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави

приймає рішення про: визнання іноземних держав, загальну або часткову мобілізацію та введення воєнного стану в Україні, введення в Україні або в окремих її місцевостях надзвичайного стану, прийняття до громадянства України та припинення громадянства України і про надання притулку в Україні;

призначає та звільняє: глав дипломатичних представництв, генерального прокурора, голову служби безпеки, шість суддів Конституційного Суду України, двох членів Вищої ради правосуддя, половину складу Ради Національного банку України і Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, третину складу Конституційного Суду України, голів місцевих державних адміністрацій

призначає всеукраїнський референдум щодо змін Конституції України і позачергові вибори до Верховної Ради України

припиняє повноваження Верховної Ради України

зупиняє дію актів Кабінету Міністрів України

скасовує акти Ради міністрів Автономної Республіки Крим;

здійснює помилування;
підписує закони, прийняті Верховною Радою України;

є Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України; призначає на посади та звільняє з посад вище командування Збройних Сил України, інших військових формувань; здійснює керівництво у сферах національної безпеки та оборони держави;

В. Церемоніальні:

приймає вірчі і відкличні грамоти дипломатичних представників іноземних держав;

присвоює вищі військові звання, вищі дипломатичні ранги та інші вищі спеціальні звання і класні чини;

нагороджує державними нагородами; встановлює президентські відзнаки та нагороджує ними;

призначає на посаду судді

Аналіз статті 102 Конституції України приводить до висновку, що основною функцією Президента України, як глави держави, є гарантування державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина, а також – реалізація стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в ЄС і в НАТО.

В той же час Конституція не містить жодних повноважень (прав та обов'язків) і ефективних правових інструментів щодо реалізації цієї функції, а детального закону про Президента держави, який міг би передбачати такі повноваження та інструменти, – немає!

На завершення видається доречним проаналізувати умовний рівень народної довіри Президенту держави – представляти весь народ України при виконанні ним своїх повноважень на підставі результатів всенародних виборів. При цьому, слід мати на увазі, що поняття народ, на вірність якому демократично обрана на посаду Президента держави особа складає присягу, включає всіх виборців, які мають право голосу. Дані з відкритих джерел щодо проведених виборів шести президентів свідчать про таке:

1. Л.М. Кравчук був обраний на посаду Президента у 1991 році 61% виборців з 84%, які взяли участь у голосуванні

2. Л.Д. Кучма був обраний на посаду Президента у 1994 році 52% виборців з 71%, які взяли участь у голосуванні

Л.Д. Кучма був повторно обраний на посаду Президента у 1999 році 56% виборців з 74%, які взяли участь у голосуванні

3. В.А. Ющенко був обраний на посаду Президента у 2004 році 52% виборців з 74 %, які взяли участь у голосуванні

4. В.Ф. Янукович був обраний на посаду Президента у 2010 році 49% виборців з 69%, які взяли участь у голосуванні

5. П.А. Порошенко був обраний на посаду Президента у 2014 році 54% виборців з 59%, які взяли участь у голосуванні

6. В.О. Зеленський був обраний на посаду Президента у 2019 році 73% виборців з 62%, які взяли участь у голосуванні

Якщо співставити наведені статистичні дані, то вимальовується така тенденція:

Найбільшу активність громадяни України виявляли у виборах Президента держави у: 1991 році (набуття державної самостійності), у 1999 році (повторне обрання другого президента за результатами його першої каденції), у 2004 році (Помаранчева революція), у 2019 році (втрата народної довіри професійними політиками і надія на швидкі зміни на краще). Лише Л.М. Кравчук, на мою думку, мав найвищий представницький мандат і рівень довіри реальної більшості народу України. Аналіз причин і мотивів такого рівня – окрема професійна комплексна розмова експертів у сферах політології, соціології, демографії і правознавства.

Певні висновки з запропонованого аналізу може зробити кожен з читачів самостійно (https://lb.ua/blog/volodymyr_suschenko/648466_derzhavna_vlada_ukraini_mifi_i.html). – 2024. – 04.12).

Блог на сайті «Судово-юридична газета»

Про автора: Павло Пригуза, кандидат юридичних наук, суддя Господарського суду Закарпатської області спеціально для «Судово-юридичної газети»

Фізика VS права: Заколивало

Актуальність дослідження викликана величезним практичним інтересом, оскільки на розгляді в судах знаходяться справи, що потребують швидкого і правильного вирішення, захисту права та інтересу місцевих громад та держави від відвертих маніпуляцій та цінової турбулентності на ринках таких специфічних товарів як електрична енергія та природний газ.

Практика розгляду справ за позовами прокурорів в інтересах держави про стягнення зайво сплачених коштів за електро– та газопостачання, а також публікації у ЗМІ з цього питання спонукають до висловлення своїх міркувань щодо виявлених проблем та шляхів їх подолання як у судовій практиці так і в законодавстві.

Актуальність дослідження викликана, у першу чергу, величезним практичним інтересом, оскільки на розгляді в судах знаходяться справи, що потребують швидкого і правильного вирішення, захисту права та інтересу місцевих громад та держави від відвертих маніпуляцій та цінової турбулентності на ринках таких специфічних товарів як електрична енергія, природний газ та інше.

Показовою є справа, в якій ціна електроенергії за час дії договору між сторонами була збільшена на 96% від початкової договірної ціни завдячуючи «коливанням». Це – справа №922/2321/22, що розглянута Великою Палатою ВС 24.01.2024, і правовими висновками якої ми керуємося сьогодні.

Чи може фізика впливати на право або на судову практику.

Питання, на перший погляд, здається некоректним, або ж риторичним. Насправді – ні. Але, як показує судова практика, якщо фізичні категорії, як-то коливання (специфічні рухи) або децибелі (потужність сигналу) тощо, стають нормою права, то – чекай проблеми.

Свого часу, кілька-надцять років тому, автор цієї статті вирішував спір, в якому питання правомірності закупівель за державні кошти залежало від розуміння дозволеної потужності сигналу для певного обладнання. Прийшлося судді звертатися до професорів національного

університету на кафедрі фізики по роз'ясненню професіоналів. Розібралися.

Щоби сьогодні не траплялося проблем у правозастосуванні Законодавець дуже мудро визначив у статті 35 ЗУ «Про правотворчу діяльність» № 3354-ІХ від 24.08.2023 правила про мову та стиль нормативно-правового акта. Так, текст нормативно-правового акта має викладатися державною мовою відповідно до стандартів української правничої термінології та українського правопису. Для формулювання норм права у нормативно-правових актах використовується офіційно-діловий стиль, для якого характерні, обмеження у використанні окремих слів та термінів, зокрема: термінів, що позначають вузькоспеціальні поняття, крім випадків використання їх у сферах правового регулювання, в яких вони є професійно необхідними (з обов'язковим їх визначенням).

Фізика коливань у нормі права.

Втім, у законодавстві, що прийняте раніше, трапляються терміни, які не є необхідними, самі по собі не мають юридичного значення, але використовуються для пояснення яких-то явищ при нормопроектванні нормативно-правових актів.

Йдеться про ст. 41 ЗУ «Про публічні закупівлі», якою встановлено основні вимоги до договору про закупівлю та внесення змін до нього.

Ця норма передбачає, що договір про закупівлю укладається відповідно до норм Цивільного та Господарського кодексів України з урахуванням особливостей, визначених цим Законом. Істотні умови договору про закупівлю не можуть змінюватися, крім окремих випадків: – у разі збільшення ціни за одиницю товару до 10 відсотків пропорційно збільшенню ціни такого товару на ринку у разі коливання ціни товару на ринку; – у разі зменшення ціни (без зміни кількості (обсягу) та якості товарів, робіт і послуг), у тому числі у разі коливання ціни товару на ринку.

Колівання – не юридичне поняття. Воно означає, згідно Вікіпедії, – специфічні рухи або зміни стану систем різної фізичної природи (механіка, фізика, біологія, хімія, економіка та ін.) для яких спостерігається певна

повторюваність у часі. В багатьох випадках для опису коливальних процесів використовуються близькі за змістом поняття – вібрація, осциляція, магнітна буря, землетрус, шторм, ураган тощо.

Для допитливого читача/дослідника виникає питання, а яке значення у цій нормі було закладено законодавцем при формулюванні її змісту.

Спробуємо відповісти на це питання. Але спочатку з'ясуємо, як її зрозуміли учасники ринку електроенергії та природного газу.

Формальне застосування поняття «коливання ціни» в договірній практиці.

Договірна практика з постачання електроенергії та природного газу ґрунтується на законодавстві про публічні закупівлі, здійснюється через веб-портал публічних закупівель «Prozorro», де вказуються істотні умови закупівель, серед яких обов'язково вказуються обмеження, що визначені у ст. 41 ЗУ «Про публічні закупівлі», які буквально прописуються у текстах договорів і регулюють підставу для внесення змін до ціни – збільшення ціни на ринку товару. Безумовно, у разі коливання ціни.

Розуміння норми права ніби то не викликає сумнівів. Пишуть правильно.

Практика реального застосування «коливання ціни» в договірній практиці.

Як виконується закон. У позовах прокурорів, що подаються для захисту інтересів держави і місцевих громад, ми спостерігаємо такі викриття постачальників, що дивують своєю винахідливістю у спотворенні права. Наведемо приклад, що вказаний в одному із рішень суду і обставини якого є подібними для численних правовідносин, у яких виникають судові спори.

Між сторонами укладено договір постачання електроенергії, ціна за 1 кВт/год з ПДВ – 1,47216 грн.

Постачальник уклав із споживачем декілька додаткових угод до договору постачання, вказавши як підставу «наявне коливання на ринку товару». При предметному дослідженні та з'ясуванні судом, яке саме було «коливання на ринку» та якими доказами це підтверджено, судом встановлено таке. Договір постачання електроенергії підписано сторонами 11.01.2022

року, а вже через три дні після його підписання 14.01.2022, постачальник ТОВ «Х» звертається з листом до споживача Н-ської селищної ради з пропозицією про збільшення ціни електроенергії на 9,99%. Додаткова угода №1 про збільшення ціни – підписана.

У своїх листах-обґрунтуваннях до додаткової угоди №1 Постачальник наводив відомості про коливання ціни на ринку, що відбувалися задовго перед укладанням договору – у грудні 2021 року та в першій декаді січня 2022 року. Ціну було змінено з дати укладання Договору про закупівлю. В інші періоди Постачальник використав такі ж самі відомості про «коливання» і досягнув мети збільшення ціни товару, що постачався за державні кошти.

Постачальник розрахував нову так звану «середньозважену ціну», співставляючи верхні та нижні показники в амплітуді коливань на ринку, наводив відсоток «коливання». Обґрунтовуючи свою пропозицію підвищення договірної ціни Постачальник посилався на ст. 41 ЗУ «Про публічні закупівлі», яка встановлює прямий дозвіл на збільшення ціни одиниці товару в договорі, покликався на інформацією із сайту Державного підприємства «Оператор ринку» та Торгово-промислової палати України про коливання ціни, листи Мінекономіки і інші роз'яснення уповноваженого органу з питань закупівель.

Пропозиції Постачальника про підвищення договірної ціни виписані бездоганно: і обставини, і підстави, і право, і рекомендації, і практика. Як кажуть, комар носа не підточить.

Пізніше Постачальник з такими ж «серйозними» обґрунтуваннями запропонував, а Споживач погодився і підписав ще п'ять додаткових угод, в результаті яких в листопаді 2022 року ціна вже становила з ПДВ – 3,005821 грн. за 1 кВт/год, тобто близько 104,2% порівняно з початковою ціною.

Як з'ясувалося при розгляді справи в суді – усі коливання відбувалися в діапазоні нижче ціни електроенергії, що визначена договором про закупівлі. Але відсоток «коливань» Відповідач використав як привід для численних пропозицій про підвищення ціни товару пропорційно коливанням.

Подібних справ безліч.

Кого і як колихають/коливають ціни на ринку товару.

Основний аргумент відповідачів у таких справах: наголошування, що протягом часу виконання договору ціна електроенергії підіймалась пропорційно коливанню ціни на ринку, а отже, була обґрунтованою.

Перегляд в Єдиному державному реєстрі конкретних судових рішень у різних справах викривають проблему, яка криється в тому, що постачальники товарів за державними закупівлями використовують як докази саме відомості про «коливання ціни» на яких ся ринках, які не мають ніякого стосунку до конкретного договору про постачання, ціна товару в якому є предметом спору в конкретній справі.

На сайті ДП «Оператор ринку» ми бачимо якісь графіки та різного порядку поняття, як то: «ІНДЕКС ЦІНИ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ BASE НА РДН» за місяць; «ЦІНОВИЙ ІНДЕКС ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ BASE НА РДН» за 20 днів; «ринок на добу наперед»; «внутрішньодобовий ринок»; «середньозважена ціна» тощо.

Такі самі абстракції про коливання ціни ми зустрічаємо й у Цінових довідках різних відділень Торгово-промислової палати України про коливання ціни за різні періоди часу.

В цих графіках/індексах цінах наранок та навечір, насьогодні та на завтра, надобу та натиждень ціни порівнюються лише між собою і формуються в таблиці з розрахованими відсотками зростання та спадання, змальовуючи широкі амплітуди коливань: вгору-вниз-вгору і знову вниз.

Виникає питання, а чому ці графіки/індекси/коливання застосовуються як підстави/докази для збільшення ціни товару в конкретних договорах про закупівлі за державні кошти.

При розгляді живої справи, в якій було збільшено ціну товару на 30-50-70% від початкової договірної ціни посилення на такі докази видаються незрозумілими чи навіть безглуздими.

Такі коливання ціни на далекому, відірваному від реальних відносин за договором ринку, мають відношення до живого договору про

постачання електроенергії рівно таке ж саме, як і коливання дерев, що викликаються вітром. Чи збільшується дерево від таких коливань. Ось у чому питання.

Варто розібратися в юридичному змісті норми права.

Структура норми права – це логічно погоджений її внутрішній зміст, обумовлений певними суспільними відносинами, що характеризується наявністю взаємозалежних і взаємодіючих елементів: гіпотези, диспозиції і санкції.

Гіпотеза тут встановлює загальне імперативне правило, що істотні умови договору про закупівлю не можуть змінюватися, починаючи від часу його підписання до часу повного виконання зобов'язань сторонами.

Диспозиція цієї норми встановлює виключні умови, за яких можливо відступити від загального правила, зокрема, коли дозволяється збільшити ціну за одиницю товару. Збільшити ціну за одиницю товару можливо лише у випадку збільшення ціни товару на ринку, пропорційно такому збільшенню, але лише до 10 відсотків до ціни за одиницю товару та у межах загальної суми, що встановлена в договорі про закупівлю.

Текст норми не містить санкції, але зрозуміло, що у разі порушення цих умов можуть виникнути правові наслідки, зокрема – недійсність змін до договору.

В контексті аналізу юридичного змісту застосування норм пункту 2 частини п'ятої статті 41 Закону України «Про публічні закупівлі» варто звернутися до правових висновків Великої Палати у справі № 922/2321/22 у постанові від 24.01.2024, викладених у пунктах 88-90 цієї постанови. Під час дії договору сторони можуть неодноразово змінювати ціну товару в бік збільшення за наявності умов, встановлених у ст. 652 ЦК України та цієї норми, проте загальне збільшення такої ціни не повинно перевищувати 10 % від тієї ціни товару, яка була визначена сторонами при укладенні договору за результатами процедури закупівлі.

Як бачимо з юридичного аналізу норми права, включені до її змісту слова «у разі

коливання ціни товару на ринку» не мають самостійного юридичного значення. Ці слова не можна читати і тлумачити так, як це роблять відповідачі, що ціна електроенергії піднімалась пропорційно коливанню ціни на ринку.

Юридично значимими у таких правовідносинах, виходячи з наших оцінок, можуть бути лише факти, які прямо вказують на збільшення ціни. При цьому не абстрактне збільшення десь там на якихось ринках. Тому, що десь там на ринках – це не юридичний факт, який впливає на конкретні правовідносини, дає право вимагати зміни ціни.

За висновком Великої Палати збільшення ціни товару закупівель можливе за згодою сторін лише якщо це призвело до істотної зміни обставин, в порядку ст. 652 ЦК України. І цей висновок ВП є правильним і справедливим, особливо в контексті маніпуляцій з ціновими коливаннями, які мають суто фізичний, а не юридичний характер.

Саме такий висновок впливає із суті зобов'язання, що виникає при укладанні договорів з публічних закупівель.

Отже, Постачальник набуває матеріального права вимагати внесення змін до ціни товару, її збільшення, лише у разі, коли він особисто закуповує на відповідному ринку товарів такий товар, що є предметом поставки, за ціною, яка йому не вигідна, не рентабельна, що зумовлює можливість відмови від такого договору.

Такий висновок, наразі, прямо впливає з «Правил ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку», що затверджені Постановою НКРЕКП 14.03.2018 № 308. Цими Правилами визначено, що участь у закупівлях на таких ринках набувається шляхом укладання з Оператором ринку договору про участь у ринку. Купівля-продаж електричної енергії на РДН і ВДР здійснюється на організованих електронних торгах.

Такі договори будуть відповідати умовам, визначеним і ст. 73 ГПК України щодо доказів, а також приписам ст. 76 та 77 ГПК України щодо належності до предмета доказування, а також допустимості доказів, оскільки збільшення ціни товару має бути конкретним фактом, а не

абстрактним чи вірогідним припущенням чи подією, яка десь там відбулася.

Висновок. Коливання ціни – привід для маніпуляцій.

Суд, в конкретній справі за результатами дослідження і оцінки матеріалів справи та спірних правовідносин дійшов висновку, що усі коливання цін на ринку, що наведені Відповідачем є абстрактними і безвідносними до конкретного постачальника та споживача.

Зважаючи на те, що у змісті визнаних недійсними додаткових угод Відповідач як ініціатор змін до договору стосовно ціни товару, не вказував фактичних величин зростання ціни на товар порівняно з ціною договору, а застосовував у пропозиціях посилання на відповідні «офіційні і серйозні» з погляду споживача джерела інформації як то Державного підприємства «Оператор ринку», Торгово-промислової палати, Національної комісії НКРЕКП тощо, посилання на норми Закону «Про публічні закупівлі» та інше, то суд доходить висновку, що поведінка і дії Відповідача у цивільних відносинах є маніпулятивною та недобросовісною. Як показує практика розгляду справ даної категорії спорів та матеріали цієї справи зокрема, Відповідач у своїх пропозиціях про зміну умов договору постачання товару (електричної енергії) використовує прийом психологічного впливу на споживача, його уповноважених представників, з метою показати ніби то бездоганну юридичну «чистоту» його пропозицій та схилити їх до підписання додаткових угод про збільшення ціни одиниці товару.

Слабшу сторону цивільних відносин суд має захистити.

Цей висновок суду цілком узгоджується з позицією і реакцією позивача Н-ської селищної ради, який повністю підтримав позов Прокурора, вважає місцеву громаду потерпілою від дій Відповідача, який у наведений спосіб домогся підписання додаткових угод до Договорів постачання електричної енергії, без усяких на то правових підстав, отримавши кошти понад грошові суми, що були визначені Договорами про публічні закупівлі.

Суд висноває, що позивач Н-ська селищна рада є потерпілою особою у розумінні приписів ст. 1212 ЦК України, які визначають, що «Особа, яка набула майно або зберегла його у себе за рахунок іншої особи (потерпілого) без достатньої правової підстави (безпідставно набуте майно), зобов'язана повернути потерпілому це майно. Особа зобов'язана повернути майно і тоді, коли підстава, на якій воно було набуте, згодом відпала.»

Суд погоджується з доводами прокурора, що Додаткові угоди до оспорюваних договорів носять характер зловживання цивільними правами, суперечать загальним засадам цивільного законодавства (справедливість, добросовісність та розумність), порушують правовий господарський порядок в Україні, не відповідають приписам ст. 41 ЗУ «Про публічні закупівлі», нормам ЦК та ГК України, а тому мають бути визнані недійсними.

Суд дійшов висновку, що Відповідач у спірних правовідносинах вийшов за розумні межі, що допускаються цивільним законодавством України в господарських відносинах.

Як пропозиція для нормопроекування.

Слова «у разі коливання ціни товару на ринку» слід виключити з тексту норми права статті 41 ЗУ «Про публічні закупівлі». Вони шкодять правопорядку (<https://sud.ua/uk/news/blog/317377-fizika-vs-prava-zakolebalo>). – 2024. – 05.12).

Блог на сайті «Освіта»

Про автора: Сергій Захарін, державний секретар Міністерства освіти і науки України (2021–2023), доктор економічних наук, професор.

«Модернізація» університетської мережі: шокуючі висновки

«Управлінська діяльність Міністерства освіти і науки у процесі реформування виявилася малопродуктивною, а через слабку комунікацію зі стейкхолдерами процеси реформування мережі закладів вищої освіти не отримали підтримки та навіть спричинили

спротив у освітньому середовищі», – такий невтішний висновок зробила Рахункова палата України за підсумками оцінювання діяльності МОН в процесі так званої «модернізації» мережі закладів вищої освіти. Повідомлення про це оприлюднено минулого тижня на офіційному сайті Рахункової палати.

Ця новина стала одночасно і шокуючою, і очікуваною. З одного боку, незаангажовані фахівці звертали і звертають увагу на те, що «модернізаційні потуги» нинішніх керівників освітньої системи виглядають необґрунтовано, а подекуди – і кострубато.

З іншого боку, висновок про «малопродуктивну управлінську діяльність» нарешті зробила поважна державна інституція, тим самим підтвердивши правильність найгірших побоювань експертного середовища.

Повний звіт про результати аудиту ще не оприлюднений. Але вже зараз на основі офіційного повідомлення Рахункової палати можна побачити кілька системних проблем, що «роз'їдають» систему вищої освіти зсередини. Давайте, як то кажуть, читати уважно...

Ігнорування Стратегії

Ми звернули увагу, що у повідомленні Рахункової палати кілька разів згадано Стратегію розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки. Цей документ схвалено розпорядженням уряду від 23 лютого 2022 р. № 286-р.

«Нинішня команда» під час донорських конференцій згадує що завгодно – візії, бачення, сценарії, дизайн-проекти, але тільки не урядову Стратегію.

Скоріш за все, причина банальна: документ розроблявся і був ухвалений під час каденції попереднього міністра. Отже, Стратегія ігнорується з мотивів, які не мають нічого спільного з принципами державного управління.

Рахункова палата констатує: «МОН також не розробило середньострокового плану модернізації мережі ЗВО, як було передбачено Операційним планом реалізації Стратегії. До слова, жодної з 11 реорганізацій, рішення щодо яких було ухвалено після затвердження цієї Стратегії, завершено не було».

Таким чином Рахункова палата немовби натякає, що «реформаторські потуги» у сфері вищої освіти (у тому числі в частині модернізації мережі) мають спиратися не на фантазії, хайп і забаганки, а на Стратегію, що затверджена розпорядженням Уряду і станом на сьогодні є чинною, а відтак – обов’язковою до виконання.

Можливо, хтось скаже, що Стратегія не враховує реалій правового режиму воєнного часу (адже її схвалено 23 лютого 2022 року – тобто за добу до початку широкомасштабного вторгнення). Але це не проблема. У такому випадку треба не ігнорити Стратегію, а внести до неї необхідні зміни.

Про необхідність виконання Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки ми писали у липні 2023 року у матеріалі «Про «візії», «місії», «бачення» і «стратегії».

Суб’єктивність

Цитата із повідомлення Рахункової палати: «Через нормативну невизначеність механізмів системного реформування мережі ЗВО пропозиції щодо реорганізації закладів формувалися МОН суб’єктивно. Так, аудитом встановлено, що МОН не повною мірою забезпечило виконання нормативно визначених заходів щодо системного реформування мережі ЗВО. Незважаючи на підтримку Кабінетом Міністрів України ініціатив МОН, законопроект щодо відповідної реформи не було подано Уряду».

Таким чином, Рахункова палата фактично констатує, що так звана «модернізація» університетської мережі здійснювалася без належного нормативного забезпечення. Простіше кажучи – без відповідних законодавчих підстав. Або можна написати так: законність управлінських рішень у сфері вищої освіти залишається під «великим питанням».

Про необхідність нормативного забезпечення реформування мережі закладів вищої освіти ми писали у травні 2023 року у матеріалі «Про «оптимізацію» системи вищої освіти».

Нікчемність

У повідомленні Рахункової палати написано: «Міністерство не володіло повною і достовірною інформацією про реальний

стан мережі ЗВО, оскільки не здійснювало системного аналізу її функціонування, не актуалізувало прогнозних сценаріїв її розвитку та не ідентифікувало ризиків реформування мережі ЗВО з врахуванням сучасних викликів... Міністерство розробило критерії відбору ЗВО для реорганізації та алгоритм цього процесу, але не прийняло управлінських рішень щодо їх затвердження. Це не сприяло розумінню та підтримці реформи усіма сторонами».

Іншими словами, не існує чіткої методології (у формі належним чином затверджених методик та критеріїв) реформування мережі закладів вищої освіти. Фактично, утворилися умови, за яких реформування здійснювалося «у ручному режимі».

Зовсім не дивно, що один із заступників міністра оголосив про приєднання кримського університету та невеличкого київського закладу – згодом з’ясувалося, що «випадково» саме в цьому закладі заступник міністра отримує зарплату. І таке шапіто, здається, вже нікого не дивує.

Про необхідність розробки науково обґрунтованих критеріїв реформування мережі закладів вищої освіти ми писали у січні 2024 року в матеріалі «Модернізація мережі вишів невідворотна, але вимагає аргументів».

Рахункова палата засвідчує: «Під реорганізацію потрапили ЗВО, які і до реформування ефективно функціонували. Контракти з керівниками двох ЗВО, що реорганізуються, були укладені безпосередньо перед прийняттям рішень про реорганізацію, що свідчить про ситуативність рішень Уряду. Не зафіксовано жодного випадку, щоб адміністрація закладу сама ініціювала власну реорганізацію».

Ця позиція повністю співпадає із ключовим принципом: під час військового стану недоцільно «ламати» ті заклади, які ефективно функціонують (є самодостатніми). Це стосується як закладів вищої освіти, так і закладів будь-якої іншої ланки освітньої системи.

Застосування цього підходу дозволить зберегти робочі місця, підтримає наявні наукові школи, додасть педагогам та

студентам впевненості у завтрашньому дні, а також посилить здатність освітньої системи виконувати гуманітарні та деякі інші специфічні функції.

Про доцільність збереження «самодостатніх» закладів ми писали у червні 2023 року в матеріалі «Оптимальна мережа системи вищої освіти».

Опитування

Рахункова палата провела опитування працівників та студентів закладів вищої освіти, що реорганізуються. «Лише від 3,7% до 34,8% респондентів підтримують реорганізацію. Більше 75% опитаних студентів та 47,3% – 94,6% працівників базових ЗВО не відчули змін після реорганізації», – говориться в повідомленні.

Цікаво, що високі посадові особи Міністерства освіти і науки, даючи численні некритичні інтерв'ю про своє «жертвоне служіння», постійно заявляють, що результати опитувань свідчать про повну підтримку їхніх так званих «освітніх реформ».

За доброю традицією, під час такого огидного самовихваляння не повідомляється жодної необхідної інформації – хто проводив опитування, за якою методологією, який обсяг вибірки. Тепер ми, спираючись на об'єктивні дані Рахункової палати, достовірно знаємо, що всі заяви про «повну підтримку» реформаторських рефлексій так званої «нинішньої команди» – як мінімум, «не завжди відповідають дійсності».

До речі, ми вже звертали увагу на методологічну удаваність так званих «незалежних» соціологічних досліджень, про які оголошують керівники освітньої системи. Докладніше про це можна прочитати в матеріалі «Безпека школярів: настав час відзвітуватися про здобутки».

Взаємодія із спільнотою

Цитата: «Загалом аудитом встановлено, що рішення про реорганізацію приймалися Урядом за пропозиціями МОН без донесення належного обґрунтування до колективів ЗВО та студентства. Відповідні обговорення практично не проводилося, а результати проведених – не враховувалися».

Отже, так звана «модернізація» мережі здійснюється кулуарно, непублічно, непрозоро,

без належного громадського обговорення. Не секрет, що керівники Міністерства не дають інтерв'ю незалежним журналістам з критичним мисленням, не проводять повноцінних прес-конференцій, не відвідують засідання Громадської ради при МОН, і навіть не завжди приймають запрошення взяти участь у засіданнях парламентських комітетів.

Про необхідність оздоровлення механізму публічних комунікацій ми писали у квітні 2023 року у матеріалі «Комунікаційна складова освітньої політики: рівень недостатній».

Відсутність обіцяного

Закладам, що реорганізуються, керівники Міністерства обіцяли купу цяцянок, у першу чергу інвестиції – у вигляді вкладень за рахунок позики Світового банку. Але аудитори Рахункової палати встановили, що «виділення коштів на ці інвестпроекти досі не погоджене, а закупівлі – не проведені. Така ситуація нівелює зазначений мотиваційний чинник для ЗВО».

Іншими словами: базікання про «винагороду» реорганізованим університетам у вигляді інвестицій – не більш ніж пустопорожня обіцянка, задля виконання якої не зроблено належних управлінських дій.

Але найцікавіше – попереду. Під час аудиту було встановлено, що обсяг «виданих обіцянок» значно перевищує загальний плановий обсяг інвестицій. Як відомо, загальна сума позики запланована у розмірі 3 млн доларів США. Але Рахункова палата свідчить: «водночас у 2024 році для чотирьох базових університетів МОН схвалило 31 інвестиційний проект загальною вартістю 4,8 млн доларів США, що перевищує суму позики».

Отже, МОН вже зараз пообіцяло реформованим закладам більше грошей, ніж передбачено позикою. Наскільки нам відомо, нині справно продукуються все нові і нові обіцянки, причому автори цих обіцянок достовірно знають, що вони ніколи не будуть виконані.

Про шкідливість обіцянок, які не можуть бути виконані, ми писали у липні 2024 року у матеріалі «Візія майбутнього освіти і науки: минув рік».

Що робити?

За підсумками аудиту Рахункова палата внесла кілька конкретних пропозицій і рекомендацій, спрямованих на виправлення ситуації.

«МОН має розробити гнучкі та зрозумілі кроки для ефективного реформування мережі ЗВО, що задовольнятимуть інтереси всіх учасників процесу», – вказується у повідомленні.

Думаю, зробити це буде непросто. Адже так звана «нинішня команда», яка невпинно «лупає ту скалу» на конференціях з грантодавцями і дорогих фуршеттах, досі не навчилася конструктивно і спокійно спілкуватися із різними групами освітянської спільноти.

Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України доручити МОН розробити та подати Урядові пропозиції щодо актуалізації Стратегії і проекту операційного плану її реалізації у 2025–2028 роках.

Тобто, аудитори фактично виходять з того, що МОН самостійно не здатне взяти на себе цю очевидну ініціативу. Всі розуміють: аби наявні освітні управлінці зробили свою роботу – обов'язково потрібне втручання уряду.

Окрім того, Міністерству освіти і науки України рекомендовано: подати Кабінетові Міністрів України законопроект щодо створення передумов для модернізації мережі ЗВО; здійснити аудит мережі ЗВО і за результатами скласти звіт; розробити і затвердити дорожню карту модернізації мережі ЗВО та середньостроковий план модернізації мережі ЗВО; затвердити критерії відбору ЗВО для реорганізації; запровадити обговорення планів реорганізації ЗВО із зацікавленими сторонами з оприлюдненням результатів.

Ми достовірно знаємо, що протягом дев'яти місяців минулого року і одинадцяти місяців нинішнього року так звана «нинішня команда» не спромоглася зробити достатніх управлінських кроків задля нормативного та методичного унормування процесів модернізації мережі. Власне, саме це і констатували аудитори Рахункової палати.

Відтак, немає жодних сподівань, що протягом найближчих тижнів або місяців ця робота буде виконана в належний спосіб і на належному рівні.

Натомість будемо сподіватися, що висновки Рахункової палати прочитаємо не лише ми, прості освітяни, а також і високе начальство (<https://osvita.ua/blogs/93628/>). – 2024. – 04.12).

Блог на сайті «Цензор.НЕТ»

Про автора: Павло Фролов, народний депутат України від фракції «Слуга народу»

Пріоритетне право ВПО на отримання компенсацій за знищене майно, удосконалення відповідальності за підкуп посадових осіб іноземних держав, збільшення ставок акцизного податку на тютюнові вироби, боротьба з лудоманією – детально про усі 8 законів, розглянутих Верховною Радою 4 грудня:

1. Щодо пріоритетного права деяких категорій ВПО на отримання компенсації за знищені об'єкти нерухомого майна – в цілому (11028).

Додали ВПО до категорій осіб, які мають пріоритетне право на отримання компенсацій за знищене майно; передбачили можливість спрямування близько 15 млрд грн залишку бюджетних коштів на 2024 рік на програму «Відновлення».

2. Про удосконалення притягнення до відповідальності за підкуп посадових осіб іноземних держав – у цілому (11443).

Розширили підстави для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру незалежно від притягнення до кримінальної відповідальності фізичної особи і водночас підстави незастосування таких заходів; передбачили можливість застосування спеціальної конфіскації на підставі ухвали суду про застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру; можливість застосування до юридичної особи додаткових (нефінансових) заходів у вигляді тимчасового обмеження діяльності юридичної особи або тимчасового обмеження в отриманні прав та переваг; збільшення розмірів штрафу для юридичних осіб як основного заходу кримінально-правового характеру (з 1,7 млн грн

до 127,5 млн грн за особливо тяжкі злочини). Також врегулювали кримінальне провадження щодо застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб у спеціальному порядку; додатковий захід забезпечення кримінального провадження у вигляді обмежень діяльності юридичної особи, яка пов'язана із внесенням змін до установчих документів щодо її учасників, розміру та складу статутного капіталу, найменування, вчинення значних правочинів, розпорядження активами юридичної особи та її припиненням; можливість укладення угоди у кримінальному провадженні щодо застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб у спеціальному порядку та особливості судового провадження щодо укладення угод.

3. Щодо податкових заходів для подальшої боротьби з підкупом іноземних посадових осіб у міжнародних ділових операціях – в цілому (10319).

Зобов'язали податкову повідомляти НАБУ про виявлені під час перевірок обставини, що можуть свідчити про надання хабаря іноземній службовій особі, запровадили штраф у 9% від суми недоплати податків через включення до декларації з податку на прибуток сум, витрачених на такі хабарі, та вимогу проведення перевірки платника податків, який дав такий хабар, без дотримання строків давності.

4. Щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні – в цілому (9319).

Уточнили порядок оподаткування спеціалістів резидента Дія Сіті; виправили встановлення військового збору для ФОПів «заднім числом» – тепер він діятиме для них не з 1 жовтня 2024 року, а з 1 січня 2025 року. Також скасували обов'язковість актів наданих послуг для гіг-контрактів у Дія Сіті.

5. Щодо перегляду ставок акцизного податку на тютюнові вироби – в цілому (11090).

Цим євроінтеграційним законом передбачили поступове щорічне підвищення акцизного податку на тютюнові вироби до досягнення мінімального рівня, встановленого Директивою Ради 2011/64/ЄС, та визначили грошову одиницю виміру ставки акцизного податку на них у євро (так, з 01.01.2028

мінімальне акцизне податкове зобов'язання на сигарети з фільтром – 90 євро за 1 000 штук, тоді як зараз – 3019,85 грн за 1 000 штук).

6. Щодо боротьби з ігровою залежністю (лудоманією) – в цілому (9256-д).

Заборонили рекламу азартних ігор, крім обмеженого переліку дозволених способів, а також спонсорство, крім спонсорства спорту; встановили додаткові критерії для анулювання ліцензій у цій сфері; заборонили використання гравцем більше ніж одного рахунка для здійснення всіх розрахунків із організатором азартних ігор; встановили для операторів державних лотерей аналогічні, як для організаторів азартних ігор, вимоги щодо структури власності, критерії бездоганної ділової репутації, підстави для анулювання ліцензії, вимоги до бренду, а також вимоги до розрахунків при проведенні державних лотерей; відновили подання звітності організаторів азартних ігор та операторів державних лотерей.

7. Щодо встановлення кримінальної відповідальності за несанкціоноване втручання, збут або розповсюдження інформації, що оброблюється в публічних електронних реєстрах – повернуто на повторне друге читання (10242).

Законопроектом пропонується встановити кримінальну відповідальність за несанкціоноване втручання, збут або розповсюдження інформації, що оброблюється в публічних електронних реєстрах, та посилення кримінальної відповідальності під час дії воєнного стану за кримінальні правопорушення у сфері використання інформаційно-комунікаційних систем.

8. Про здійснення повноважень начальниками військових адміністрацій в умовах воєнного стану – в цілому (12216).

Установили, що у період дії воєнного стану та 30 днів після його закінчення начальник Пологівської міської військової адміністрації Пологівського району Запорізької області та начальник Василівської міської військової адміністрації Василівського району Запорізької області здійснюють повноваження відповідної міської ради, її виконавчого комітету, міського голови, а апарати Пологівської та Василівської

міських рад та їх виконавчі комітети, інші виконавчі органи, комунальні підприємства відповідних територіальних громад підпорядковуються відповідно начальнику Полігівської та Василівської МВА (<https://censor.net/ua/blogs/3523410/priorytetne-pravo-vpo-na-otrymannya-kompensatsiyi-za-znyschene-mayino-udoskonalennya-vidpovidalnosti>). – 2024. – 04.12).

Блог на сайті «Цензор.НЕТ»

Про автора: Павло Фролов, народний депутат України від фракції «Слуга народу»

Повернення норми щодо конфіскації майна при угодах зі слідством щодо корупційних злочинів, удосконалення регулювання дієтичних добавок, розширення переліку осіб, які мають право на безплатну вторинну правничу допомогу, перше читання закону про суд присяжних – детально про усі 25 законів, розглянутих Верховною Радою 5 грудня:

1. Щодо застосування конфіскації майна в разі звільнення від відбування основного покарання з випробуванням – в цілому (12243-1).

Повернули норму, що при угоді зі слідством щодо корупційного злочину може бути також призначене додаткове покарання у виді конфіскації майна за умови його узгодження сторонами угоди.

2. Щодо удосконалення регулювання виробництва та обігу дієтичних добавок – в цілому (11389).

Встановили процедуру надання повідомлень про введення дієтичних добавок в обіг, ведення переліку таких повідомлень і розміщення його на офіційному веб-сайті; передбачили затвердження переліку вітамінів і мінеральних речовин, а також інших речовин і їх максимально допустимих доз, що дозволені до застосування у дієтичних добавках; посилили відповідальність за виробництво та реалізацію дієтичних добавок, що не відповідають вимогам законодавства (штраф до 800 000 грн).

3. Про суд присяжних – 1 читання (3843).

Запропонували врегулювати функціонування в Україні суду присяжних, що передбачено Конституцією. Запропонували встановити, що суд присяжних здійснюватиме судочинство в суді першої інстанції в кримінальному провадженні і складатиметься з одного професійного судді і Лави присяжних (8 осіб); склад Лави формуватиметься на основі випадкового автоматизованого відбору кандидатів із простих громадян, які відповідатимуть встановленим критеріям. Запропонували встановити, що вердикт Лави присяжних є обов'язковим для головуючого судді і має наслідком ухвалення ним відповідно виправдального чи обвинувального вироку, а також що на присяжних на час виконання ними обов'язків із здійснення правосуддя поширюються гарантії незалежності і недоторканності суддів, а за обґрунтованим клопотанням присяжного заходи безпеки щодо нього можуть бути застосовані і після закінчення виконання цих обов'язків; що вердикт присяжних про винуватість особи вважається прийнятним, якщо за нього проголосують щонайменше 7 з 8 присяжних; що бути присяжним – громадянський обов'язок, вік присяжних – від 21 року; присяжний отримує винагороду на рівні посадового окладу судді місцевого суду (у 2024 році – 63 тис. грн/міс), також відшкодовуються витрати на проїзд, наймання житла та добові.

4. Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» у зв'язку із прийняттям Закону України «Про суд присяжних» – 1 читання (3844).

Запропонували внести зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» для запровадження роботи суду присяжних. Серед іншого, запропонували зазначити, що порядок утворення, організації і діяльності суду присяжних регулюватиметься Законом України «Про суд присяжних», а окремі положення його процесуальної діяльності – Кримінальним процесуальним кодексом; виключити низку статей, що регулюють нині порядок залучення присяжних до судочинства у якості учасників судового засідання тощо. Також запропонували до повноважень Державної судової адміністрації

додатково віднести ведення Реєстру кандидатів у присяжні.

5. Про кримінальну відповідальність за міжнародні злочини – 1 читання (11538). Запропонували, у зв'язку з ратифікацією Римського статуту Міжнародного кримінального суду, у окремому законі передбачити кримінальну відповідальність за такі міжнародні злочини: злочин геноциду, керівництво вчиненням злочину геноциду, публічні заклики до злочину геноциду або його виправдовування чи заперечення, злочин проти людяності у формі вбивства, злочин проти людяності в інших формах, воєнний злочин у формі вбивства, воєнний злочин у формі серйозного порушення норм міжнародного гуманітарного права у зв'язку з міжнародним збройним конфліктом, воєнний злочин у формі серйозного порушення норм міжнародного гуманітарного права у зв'язку зі збройним конфліктом неміжнародного характеру, воєнний злочин у формі серйозного порушення норм міжнародного гуманітарного права у зв'язку з міжнародним збройним конфліктом або збройним конфліктом неміжнародного характеру, злочин агресії, пропаганда акту агресії, відповідальність командира (начальника) за міжнародні злочини підлеглих.

6. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку із прийняттям Закону України «Про кримінальну відповідальність за міжнародні злочини» – 1 читання (11539).

Запропонували включити до системи законодавства України про кримінальну відповідальність, крім Кримінального кодексу, також закон за законопроектом 11538.

7. Звернення Верховної Ради до світу з нагоди 30-ї річниці Будапештського меморандуму – в цілому (12277).

Звернулись до парламентів та урядів іноземних держав, ЄС, міжнародних організацій з нагоди 30-ї річниці Будапештського меморандуму, закликавши, зокрема, розглянути питання правових підстав перебування російської федерації

у складі ООН, переглянути свою позицію щодо відносин з російською федерацією

на користь всеосяжної підтримки України, а держави, що володіють ядерною зброєю – розглянути можливість надання Україні гарантій безпеки.

8. Про ратифікацію Угоди між Україною та ЄС про впровадження Механізму кредитного співробітництва для України – в цілому (0295).

Ратифікували Угоду між Україною та ЄС про впровадження Механізму кредитного співробітництва для України, реалізація якого дозволить створити правову рамку для обслуговування та погашення позик, отриманих Україною в межах рішення, схваленого на саміті країн “Групи семи” в Італії лідерами країн G7, щодо надання Україні фінансової підтримки за рахунок доходів, отриманих від заморожених російських активів, у розмірі до 50 млрд доларів США.

9. Щодо розширення переліку осіб, які мають право на безоплатну вторинну правничу допомогу – 1 читання (11456).

Включили до переліку суб'єктів права на безоплатну вторинну правничу допомогу осіб, потерпілих від кримінальних правопорушень на ґрунті ненависті за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, інвалідності, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними ознаками. Закон набирає чинності через рік після закінчення дії воєнного стану в Україні.

10. Про внесення змін до деяких законів України у сфері енергетики та у сфері теплопостачання щодо уточнення положень, пов'язаних із дією воєнного стану в Україні – 1 читання (9381).

Запропонували уточнити посилання на воєнний стан в ряді законів у сфері енергетики та теплопостачання, зазначивши, що йдеться саме про поточний воєнний стан, що діє з 24 лютого 2022 року.

11. Про внесення змін до деяких законів України щодо діяльності медіа – 1 читання (12111).

Запропонували уточнити реєстраційні та ліцензійні процедури у сфері медіа, процедуру призначення Верховною Радою членів Національної ради з питань телебачення

і радіомовлення; визначити гарантії незалежності регулятора згідно з міжнародними стандартами, зокрема у частині фінансування Національної ради на час дії воєнного стану; впровадити нові правові інструменти захисту інформаційного простору України шляхом вдосконалення процедури блокування аудіовізуальних медіасервісів на замовлення та сервісів провайдерів аудіовізуальних сервісів держави-агресора.

12. Про основи соціальної захищеності дітей, які постраждали внаслідок російської збройної агресії – рішення щодо усунення неузгодженостей не прийнято (9042-1).

Цим законом запровадили державний реєстр дітей, які постраждали внаслідок російської збройної агресії проти України (держатель реєстру – Мінсоцполітики); передбачили, що для кожної дитини, яка постраждала внаслідок війни, має бути встановлено свій інструментарій, який буде реагувати на стан дитини, залежно від завданої їй шкоди; на основі проведеної оцінки потреб кожної дитини, передбачили надання профільної допомоги з метою повноцінного повернення дитини у соціум та можливості побудови соціальних зв'язків, нормалізації фізичних процесів та адаптації до нових умов життя, з урахуванням завданої їй шкоди, та на період існування відповідних потреб; визначили систему заходів щодо соціальної підтримки дітей, які постраждали внаслідок війни, що включатиме: соціальну, психологічну підтримку дітей; захист від усіх форм насильства; захист від незаконного переміщення, вивезення та неповернення дітей з-за кордону, їх викрадення, торгівлі дітьми; виплату компенсації за шкоду життю та здоров'ю у зв'язку із російською збройною агресією РФ проти України.

13. Щодо удосконалення порядку надання соціальних послуг – 1 читання (12124).

Запропонували встановити більш чітку класифікацію надавачів соціальних послуг за формою власності та організаційно-правовою формою; уточнити перелік відомостей, які вносяться до реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг; унормувати можливість надання соціальних послуг онлайн, а також

укладення договору про надання соціальних послуг в електронній формі;

врегулювати порядок надання соціальної послуги у разі відсутності відповідного державного стандарту; визначити вартість соціальних послуг, що надаються державним/комунальним некомерційними підприємствами, відповідно до методики, затвердженої Кабінетом Міністрів.

14. Щодо удосконалення діяльності спортивних клубів – 1 читання (11199).

Запропонували встановити, що спортивні клуби незалежно від форми власності можуть встановлювати плату за надані ними послуги у сфері фізичної культури і спорту; надходження від оплати таких послуг не можуть впливати на скорочення існуючих планових обсягів фінансування спортивних клубів комунальної форми власності. Також запропонували встановити, що у спортивних клубах комунальної форми власності діти, які потребують підтримки для занять фізичною культурою і спортом, та особи з інвалідністю отримують безоплатні або на пільгових умовах послуги у сфері фізичної культури і спорту в порядку, встановленому органом місцевого самоврядування відповідно до державних нормативів, причому органи місцевого самоврядування можуть встановлювати пільгові умови оплати таких послуг і іншим категоріям населення відповідно до державних нормативів.

15. Про присудження Премії Верховної Ради України молодим ученим за 2023 рік – в цілому (12195).

Присудили 50 Премій Верховної Ради України молодим ученим за 2023 рік.

16. Про присудження щорічної Премії Верховної Ради України педагогічним працівникам – в цілому (12257).

Присудили щорічну Премію Верховної Ради 47 працівникам закладів дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та позашкільної освіти.

17. Щодо сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок

збройної агресії проти України – 1 читання (11122).

Запропонували передбачити можливість виключення за бажанням застрахованої особи при призначенні пенсій періодів позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, а також шести місяців з дня звільнення з метою обчислення справедливого коефіцієнта заробітної плати.

18. Щодо удосконалення правого регулювання окремих питань надомної та дистанційної роботи – 1 читання (10164-1).

Запропонували дозволити регулювати трудовим договором особливості направлення надомних і дистанційних працівників у службові відрядження; встановити можливість переведення працівника на надомну або дистанційну роботу, у зв'язку з навчанням дитини віком до 14 років дистанційно, за погодженням із роботодавцем.

19. Про внесення змін до Господарського Кодексу України щодо захисту вітчизняного оборонно-промислового комплексу – не включили до порядку денного сесії (12202).

Законопроектом пропонується встановити, що протягом дії воєнного стану та протягом 6 місяців після його закінчення, норми щодо стягнення штрафу в 7% не застосовуються до виконавців державних контрактів з оборонних закупівель, які виконуватимуться після набрання чинності цим законом.

20. Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Королівства Бельгія про технічне та фінансове співробітництво – в цілому (0291).

Ратифікували Угоду між Кабінетом Міністрів України та Урядом Королівства Бельгія про технічне та фінансове співробітництво.

21. Про ратифікацію Угоди (у формі обміну листами) між Україною та Європейським Союзом щодо зупинення зобов'язань України щодо сплати фінансових внесків у зв'язку з угодами про приєднання до програм Союзу – в цілому (0294).

Ратифікували Угоду (у формі обміну листами) між Україною та ЄС щодо звільнення України від сплати фінансових внесків у зв'язку з угодами про приєднання до програм Союзу у 2021-2027 роках.

22. Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Фінляндської Республіки про здійснення оплачуваної діяльності членами сімей співробітників їхніх дипломатичних місій, консульських установ або представництв при міжнародних урядових організаціях – в цілому (0292).

Ратифікували Угоду між Кабінетом Міністрів України та Урядом Фінляндської Республіки про здійснення оплачуваної діяльності членами сімей співробітників їхніх дипломатичних місій, консульських установ або представництв при міжнародних урядових організаціях.

23. Про ратифікацію Поправок до Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля – в цілому (0272).

Ратифікували Поправки до Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля.

24. Про ратифікацію Протоколу до Угоди про міжнародні нерегулярні перевезення пасажирів автобусами (Угоди INTERBUS), який стосується міжнародних регулярних і спеціальних регулярних перевезень пасажирів автобусами – в цілому (0280).

Ратифікували Протокол до Угоди про міжнародні нерегулярні перевезення пасажирів автобусами (Угоди INTERBUS), який стосується міжнародних регулярних і спеціальних регулярних перевезень пасажирів автобусами. Це дозволить спростити для України доступ на ринок міжнародних автобусних перевезень ЄС і країн-членів Угоди INTERBUS (Албанії, Андорри, Боснії і Герцеговини, Великобританії, Молдови, Сербії, Туреччини, Північної Македонії, Чорногорії).

25. Про ратифікацію Протоколу про внесення змін до Статуту Організації за демократію та економічний розвиток – ГУАМ – в цілому (0273).

Ратифікували Протокол про внесення змін до Статуту Організації за демократію та економічний розвиток – ГУАМ (<https://censor.net/ua/blogs/3523628/povernennya-normy-schodokonfiskatsiyi-mayina-pry-ugodah-zi-slidstvom-schodo-koruptsiyinyh-zlochyniv>). – 2024. – 05.12).

Блог на сайті «Цензор.НЕТ»

Про автора: Сергій Лямець, блогер, журналіст

Ринок торгівлі ліками. Як у парламенті збираються побороти монополію дистриб'юторів

Найближчим часом парламент здійснить справжню революцію на фармацевтичному ринку. Це дозволить українцям отримати доступ до більш якісних та, можливо, більш доступних ліків.

Йдеться про законопроект №11493, який Верховна Рада підтримала 20 листопада у першому читанні. Документ спрямований на спрощення реєстрації лікарських засобів, що закуповуються за державні кошти. Але насправді це законопроект, що має подолати домінування на ринку двох компаній, що монополізували закупівлі ліків, – «БадМ» та «Оптіма-Фарм».

Законопроект розроблений Міністерством охорони здоров'я, і може стати основою для зниження цін на ліки в аптеках та покращення доступу до медикаментів. Як це працюватиме? Законопроект містить чимало корисних пунктів. Наприклад, оновлюються вимоги до ліцензування аптек. Встановлення ними цін стане більш прозорим. Планується посилити контроль за якістю препаратів, бо в останні роки проблема підрбок стала справжньою проблемою України. Ці та інші вимоги мають створити більш конкурентний та прозорий ринок.

Усі ці моменти є важливими, але є два особливо важливі пункти. Перший. Якщо ліки вже зареєстровані у Великій Британії, ЄС, США або включені до списків ВООЗ та PEPFAR, то їх реєструватимуть за спрощеною процедурою. Це має ліквідувати вузьке «пляшкове горлишко», за допомогою якого чиновники обмежували (на чинсь користь?) доступ до ринку. Якщо зняти цю заваду, до України нарешті потраплять якісні ліки виробництва міжнародних компаній.

Другий. На засідання 9 грудня, за підсумками роботи парламентської Тимчасової

слідчої комісії щодо завищених цін на ліки з боку дистриб'юторів-посередників буде внесено дуже потужну правку. Вона обмежить закупівлю одного препарату в одного вітчизняного виробника ліків лише 20% обсягу від його повного виробництва. Раніше «БадМ» та «Оптіма-Фарм» скуповували усі вироблені ліки за прямими контрактами, а потім перепродавали їх аптекам та державі, диктуючи свої ціни. Тепер вони зможуть скупити лише 40% вироблених ліків, а щодо решти 60% відбудеться конкурентна боротьба. Цифра 20% відповідає міжнародним стандартам. У європейській практиці компанії з ринковою часткою понад 20% знаходяться під особливою увагою антимонопольних органів, оскільки така частка може призвести до зловживань домінуючим становищем. Встановлення цього обмеження сприятиме розвитку конкуренції, зменшенню впливу монополій та зниженню цін на ліки для споживачів. Конкуренція завжди покращує становище кінцевого покупця, тобто мільйонів громадян України.

Звісно, що «БадМ» та «Оптіма-Фарм» намагатимуться збити цей законопроект, особливо правку про 20%. Напевно, що вони спробують домовитися з групою народних депутатів, аби ті голосували проти або утрималися. Завдання – провалити голосування та зберегти усе як воно є. За що йде боротьба? Роздрібні продажі на фармацевтичному ринку України у 2023 році перевищили 130 млрд грн, у 2024 році напевно наблизиться до позначки 170 мільярдів. Аптечний ринок є одним з найпотужніших в Україні, кількість аптек каже про дуже високу норму прибутковості. Але якщо на роздрібному сегменті є близько 18 тисяч аптек, а маркетингом продуктів займаються десятки компаній, то на оптовому ринку ситуація геть інша. Аптекам та державі ліки продають не самі виробники, а компанії-дистриб'ютори. Серед них є два лідери – компанії «БадМ» та «Оптіма-Фарм». У 2023 році кожен з них тримав близько 43% ринку. У 2024 році, за даними моїх джерел, вони вдвох контролюють вже 91%. Отже, їхня сила зростає. Решті операторів розділяють між собою крихти.

В цілому, саме той факт, що за 2024 рік «БадМ» та «Оптіма-Фарм» розширили свою частку ринку до 91%, каже про нехтування державою своїми регульованими обов'язками. А ще це може автоматично свідчити про те, що ціни на ліки в Україні суттєво завищені. Справа не лише у курсі, загальній інфляції, військових ризиках тощо. У них сидить монополістична та, ймовірно, корупційна маржа. Простіше говорячи, «БадМ» та «Оптіма-Фарм» наживаються на українцях, навіть під час війни. А влада, скоріше за все, допомагає їм у цьому. Тож будьте певні, що просто зараз існуючи законодавство та розстановка сил у владі працюють на «БадМ» та «Оптіма-Фарм». Більш того, обидві компанії намагаються не допустити будь-яких змін. Тому надзвичайно важливо, щоб обмеження 20% було прийняте. Законопроект №11493 має працювати на громадян України. Цей законопроект точно спричинить певні зрушення на ринку й стимулюватиме його ставати більш прозорим, що позитивно вплине на економіку (<https://censor.net/ua/blogs/3524023/rinok-l-k-v>). – 2024. – 08.12).

Блог на сайті «Цензор.НЕТ»

Про автора: Ярослав Юрчишин, народний депутат Верховної Ради ІХ скликання

Свобода слова та війна: рік викликів і переломних моментів

Свобода слова в умовах війни – питання надскладне і вкрай відповідальне. Сьогодні ми маємо одночасно бити ворога на фронті та залишатися демократичною державою, яка йде до Європейського Союзу. У світі просто не існує іншого прикладу, коли би медіа були вільними та зберігався плюралізм думок під час реальної загрози існування цілої держави.

Рік тому, 9 грудня 2023 року, я очолив парламентський комітет з питань свободи слова. Я вважаю, що саме наш підрозділ має задавати тренд у відкритості до ЗМІ та підзвітності суспільству, тож звітую про ті виклики, які ми прийняли за цей рік.

Звільнення полонених журналістів – питання номер один

Зараз просто не існує більш нагальної проблеми, ніж збереження життя українців та українок. РФ намагається знищити не тільки наше військо, але й цивільних. Журналісти в цьому сенсі є особливою категорією, адже коли ми говоримо про повернення полонених, росіяни прирівнюють медійника до військового. Адже саме люди з журналістським минулим здатні найгучніше говорити про жахи полону. У випадку з представниками медіа, ще й незаконного полону.

Ми не маємо права гаяти час. До мене неодноразово доходила інформація про неналежне піклування російськими службами над незаконно ув'язненими журналістами. Часто це можуть бути нелюдські умови перебування або не більше однієї пігулки в день для людей із гострими захворюваннями. Ми побачили, що несуть у собі російські в'язниці та зволікання з обміном на прикладі Вікторії Рощиної. Журналістка загинула під час етапування, хоча була в списках на найближчий обмін.

Дуже важко далися обміни медійників Нарімана Джеляла та Максима Буткевича, які повернулися на підконтрольну територію після двох і більше років у російській тюрмі. Але такі моменти надихають найбільше: у комунікації з Координаційним штабом з питань поведінки з військовополоненими ми здатні повертати наших людей додому.

Як би важко не давалися перемовини з росіянами, але цього літа крига скресла. Ми пам'ятаємо про Романа Борща, Дмитра Хилюка, Ірину Данилович, Владислава Єсипенка та інших бранців Кремля. Працюємо по кожному й кожній.

Журналісти повернулися до Верховної Ради

Коли на початку 2024 року ми заговорили про можливе повернення журналістів до Верховної Ради, то зустріли дуже багато опору. Не всі держслужбовці вітали таке рішення через нібито безпекові застереження, а для багатьох Рада за останні роки стала комфортною ванною, де немає необхідності

спілкуватися з працівниками ЗМІ. На кінець року ми маємо нехай і обмежений, але доступ для 30 медійників до парламенту.

Акредитація дозволяє працювати виключно у пресцентрі Ради, тобто в кулуарах на третьому поверсі. Максимум у приміщенні можуть перебувати 30 осіб, з урахуванням загальної кількості місць у найближчому укрітті.

Заборонено поширювати інформацію щодо початку засідання, його перебігу та прийнятих ініціатив, допоки триває сесія. Публікувати інформацію можна за годину після закінчення. Також не можна вести прямі трансляції з пресцентру і робити фото та відео за межами пресцентру.

Це все ще не ідеальний варіант і я вболіваю за відновлення трансляцій на каналі «Рада», а не в соцмережах окремих депутатів, але вже набагато краще, ніж коли двері парламенту повністю закриті. Є здобутки в цьому напрямку, але і працювати ще є, над чим.

Доступ до фронту або страхування

Цієї осені Верховна Рада ухвалила в цілому законопроект №11153 про страхування журналістів, які працюють у зоні бойових дій.

Така норма вже існувала, але не була дієвою. Неможливо було застрахувати кореспондентів, які висвітлюють події в гарячих точках, адже страхові компанії не отримували ліцензій на свою діяльність за видом страхування, вказаним у законі.

У новому законі вирішується законодавче регулювання цього питання. Тепер медіа може застрахувати життя, здоров'я та працездатність свого працівника на час відрядження в зону бойових дій або на тимчасово окуповані території за рахунок власних коштів або інших незаборонених джерел (міжнародних / грантових).

Про біль зі страхуванням мені часто казали представники медіа, переважно військові кореспонденти та керівництво Суспільного мовника. Дякую колегам по Раді, що почули та підтримали ініціативу.

Комітет відкритих дверей

За цей рік ми старалися бути максимально відкритими для активного суспільства та медіа, адже не можна приймати жодні ініціативи про

журналістів без залученості самих журналістів. Десятки круглих столів та сотні інтерв'ю і коментарів, виїзні засідання та створення Громадської ради при комітеті. Вважаю, що саме комітет з питань свободи слова має бути взірцем відкритості. Тому зараз працюємо над законопроектом 11321, який має зробити комітети Ради більш відкритими та підзвітними суспільству.

Викликів усе ще вистачає. Найголовніший – повернути наших людей, яких РФ утримує в жахливих умовах і зробити це потрібно якнайшвидше. Адже подекуди час вимірюється не годинами чи днями, а життями (<https://censor.net/ua/blogs/3524162/svoboda-slova-v-umovah-v-yini-pitannya-nadskladne-vkrayi-v-dpov-dalne>). – 2024. – 09.12).

Блог на сайті «Lb.ua»

Про автора: Петро Андрющенко, керівник Центру вивчення окупації

Гра в наперстки

На хвилі резонансу навколо повернення ВПО в окупацію, влада поспіхом прийняла закон №11028 з гучною назвою «Про пріоритетне право ВПО на отримання компенсації за знищене житло». Тепер ВПО мають не просто право, а пріоритетне право щодо отримання компенсації. Без огляду на соціальний статус.

Звучить? Безумовно. Прямо ковток свіжого повітря.

Далі – більше. Завдяки цьому закону 15 млрд гривень піде на фінансування «Оселі для ВПО у 2024–2025 роках, а кількість отримувачів зросте з 4 тисяч на зараз до 11,8 тисяч на кінець 2025 року.

І от в цьому випадку з'явився перший сумнів, який з часом не просто виправдався. Він розійшовся по спільноті ВПО з окупованих територій із простою тезою: нас знову обманули. Жорстоко та цинічно.

Чому? Тут треба уважно слідкувати за кулькою між наперстками.

Справа в тому, що дія цього закону не розповсюджується на біженців із територій,

які зараз окуповані. Тобто ніхто, чиє житло знищене, а його руїни досі в окупації, знову не отримує нічого. А як же пріоритетне право ВПО на отримання компенсації – логічно спитаєте ви. А ось так. Це право для якихось інакших ВПО. В яких державна комісія може підтвердити факт руйнування.

І цього року це найбільший цинізм наших законотворців разом із урядовцями. Я пропущу питання, що це за біженці з неокупованих територій, де досі існує вільний доступ до обстежень. Бо знаю: Буча, Ірпінь, частина Харківщини та Херсонщини, але пробачте.

Де ми? Ми, за кого не може подбати громада, бо вона в окупації. На відміну від Бучі, Ірпеня, частини Харківщини та Херсонщини і так далі. Там, де окрім держави є власні спроможності дбати, ремонтувати та компенсувати своїм платникам податків. Як бути нам? Де та сама справедливість?

А головне – як це вирішує проблему, через яку люди рвуться від ярма окупанта? Ніяк. Але що гірше – це вже не просто ігнорування. Це демонстрація несправедливості та цинічного обману реальних ВПО. В апофеоз скандалу це виглядає, як демонстративний ляпас ВПО.

Чи будуть наслідки? Безумовно. Досить швидко, бо ніщо так не штовхає людей на необдумані дії, як демонстративна несправедливість, обман та публічні ляпаси. Що буде далі і яку кількість ВПО ми не побачимо в Україні, можна лише здогадатись. Однак, із досвіду 2023-2024 мова знову піде про тисячі.

Найгірше, що хтось вирішив замість дій закрити питання гаслами. Та грою в наперстки з прогнозованим результатом (https://lb.ua/blog/petro_andriushchenko/649600_gra_naperstki_.html). – 2024. – 11.12).

Блог на сайті «Lb.ua»

Про автора: Богдан Данилишин, завідувач кафедри КНЕУ ім. В.Гетьмана

Про інфляцію, НБУ та наслідки

Стаття 6 Закону України «Про Національний банк України» гласить:

що відповідно до Конституції України основною функцією Національного банку є забезпечення стабільності грошової одиниці України. При виконанні своєї основної функції Національний банк має виходити із пріоритетності досягнення та підтримки цінової стабільності в державі. Подивимось як цього досягаємо? А то горизонт монетарної політики вже не 3 роки, а вже і не видно горизонту.

У листопаді рівень річної інфляції підвищився до 11,2% порівняно з 9,7% у жовтні. Порівняно з попереднім місяцем середні споживчі ціни зросли на 1,9%.

Останні інфляційні тенденції засвідчують неспроможність монетарної політики НБУ впливати на рівень цін, який диктується витратними чинниками. Нагадаю, що облікова ставка НБУ утримується на рівні значно вище інфляції вже більш ніж 2 роки, що не завадило інфляції постійно прискорюватися починаючи з березня 2024 року.

Єдиним інструментом, яким НБУ міг стримувати інфляцію був режим фіксованого обмінного курсу. З жовтня 2023 року цей режим було скасовано, що не дало очікуваної валютної стабілізації, а навпаки, призвело до дестабілізації валютних очікувань, надмірних розтрат валютних резервів та виникнення девальваційно-інфляційної спіралі.

Тепер уже однозначно можна стверджувати, що за підсумками року не справдяться ні інфляційний прогноз Уряду (7,9%), ні навіть актуалізований у жовтні прогноз НБУ (9,7%). Похибка інфляційного прогнозу НБУ на горизонті останніх 6 місяців становить 30%, що в черговий раз підкреслює наявність проблеми з адекватністю застосовуваних НБУ прогностичних моделей.

Ключові фактори поточної інфляції лежать на стороні росту витрат і собівартості виробництва:

здорожчання витрат на енергоносії через підвищення тарифів на електроенергію та вимушене використання більш дорогих видів енергії (зокрема, дизельних генераторів);

девальвація обмінного курсу гривні, викликана перманентним структурним

дефіцитом валюти, посиленням поспішними діями НБУ з лібералізації валютного ринку;

менш сприятливі погодні фактори, які спричинили підвищення цін на окремі категорії сільськогосподарської продукції.

Ринкові виробники вимушені переносити зростання проміжних витрат на ціни реалізації для того, щоб їх діяльність знаходилась вище порогу рентабельності.

Поширення тверджень про те, що інфляційний тиск посилюється через прискорений ріст середніх зарплат – не відповідає дійсності. Нинішній ріст середніх зарплат (+16,2%) нівелюється високим рівнем безробіття (18%) та дефіцитом робочої сили, в результаті чого сукупний обсяг «зарплатного» тиску в економіці є невеликим (близько 38% ВВП). Крім того, варто врахувати, що в 2024 р. понад 20% фонду оплати праці пішло на купівлю іноземної валюти населенням, що відповідно прибало гривню з споживчого ринку. Якщо із загального фонду оплати праці (з врахуванням виплат військовослужбовцям) змінювати нетто-купівлю валюти населенням, то виявиться, що гривневий фонд оплати праці у 2024 р. скоротився на 5,6%, а реальний фонд оплати праці (за мінусом інфляції) – аж на 11%! Таким чином ріст середніх зарплат в Україні не міг спричинити додаткового тиску ні на сукупний попит, ні на ріст цін.

Шмигаль закликав «не робити трагедії» з помірної емісії гривні під час війни

На що перш за все слід звернути увагу при аналізі річної інфляції, так це на колосальну варіацію значень приросту цін в розрізі окремих груп товарів та послуг: від дефляції на 4-5% на цукор та товари легкої промисловості до інфляції у понад 60% по цінах на електроенергію та овочі. Відносно високе зростання цін (понад 20%) зафіксовано на яйця, вершкове масло, фрукти. Натомість, майже відсутній приріст цін на м'ясо, паливо, послуги відпочинку, ряд комунальних послуг, предмети домашнього вжитку, побутову техніку.

Про що це говорить? Це говорить про те, що в нинішніх обставинах облікова ставка НБУ не впливає на фундаментальні тенденції інфляції.

По-перше, у НБУ зараз немає жодного адекватно працюючого каналу монетарної трансмісії. Ситуація на кредитному, фондовому, валютному та депозитному ринках не дозволяє ключовій ставці посилати продуктивні імпульси, які б спричиняли зміни попиту на споживчих ринках. Імпульси застряють або у процентній маржі банків, або просто у нікчемній величині самих ринків.

По-друге, нинішній приріст цін диктується ростом витрат виробників, а не попитом. У різних категорій виробників структура витрат є різною, що призводить до різних корекцій тих чи інших кінцевих цін реалізації, не залежно від того, якою в даний момент є облікова ставка НБУ.

Другий фактор, на який слід звернути увагу при аналізі інфляції, – це динаміка змін обмінного курсу гривні. Частка імпортованих товарів перевищує 50% в структурі споживчого кошика населення. За рік (листопад до листопада) девальвація гривні склала 14,4%, що відповідно вплинуло на споживчі ціни імпортованих товарів.

НБУ поступово девальвує обмінний курс під тиском нарощування валютного попиту, яке спостерігається протягом усього року. Запровадження режиму гнучкого курсоутворення та скасування ряду валютних обмежень в умовах гігантського структурного валютного дефіциту розбалансувало валютні очікування, насамперед у населення. За 11 місяців НБУ витратив на підтримку гривні 30 млрд дол. США (+18% проти 2023 року). Населення наростило купівлю іноземної валюти в 3 рази і формує уже 40% усіх валютних інтервенцій НБУ. Облікова ставка НБУ не здатна вплинути на корекцію валютного попиту в умовах розбалансованих валютних очікувань.

Третій фактор, на який слід звернути увагу при аналізі інфляції, – це воєнна специфіка формування структури витрат бізнесу та населення. Воєнні фактори впливають на зміни пріоритетів у споживчих настроях – знижуються попит та ціни на товари не першої необхідності (товари легкої промисловості, побутової техніки, розважальних послуг). З іншого боку, воєнні фактори впливають на

доступність транспортних шляхів та ринків збуту, що впливає на витрати виробників. Облікова ставка не може впливати на дію воєнних факторів інфляції, які є неринковими по своїй природі.

Четвертий ключовий фактор інфляційної динаміки – фінансовий дефіцит, який в 2024 р. сягає 23% ВВП. Для фінансування фінансового дефіциту Уряд залучає зовнішню допомогу, під яку НБУ проводить постійну гривневу емісію. У 2024 р. обсяг додаткової гривні, надрукованої НБУ та випущеної в обіг через фінансові канали, склав 997 млрд. грн. А всього з початку війни гривнева емісія НБУ складає вже 3,7 трлн. грн (включаючи 0,4 трлн. грн під викуп ОВДП Уряду у 2022 році та сплату процентів банкам за депсертифікатами обсягом 0,2 трлн. грн.). Однак вся ця гривнева маса не формує надлишкового попиту в економіці, оскільки:

по-перше, значна її частина конвертується назад в іноземну валюту через міжбанківський валютний ринок і не потрапляє на гривневі споживчі ринки;

по-друге, обсяг фінансових стимулів становить лише 2/3 від втрат довоєнного номінального ВВП, тобто сукупний попит залишається пригніченим;

по-третє «фінансову інфляцію» стримують ризики воєнної невизначеності, в результаті яких населення, що отримує бюджетні трансферти, поки що віддає перевагу збереженню отриманих від держави коштів на майбутнє, аніж їх витраті на поточні потреби.

Облікова ставка на може вплинути на розмір фінансового дефіциту воєнного часу, оскільки цей розмір диктується воєнними потребами, а не доступністю внутрішніх позикових коштів.

Таким чином, переважна більшість проінфляційних чинників в Україні знаходиться поза межами дії монетарних інструментів НБУ:

Зростання вартості витрат штовхає ціни вгору незалежно від розміру ключової процентної ставки НБУ.

Бізнес в Україні покладається не на кредитне плече банків, а переважно фінансується за рахунок власних коштів (працюючі кредити бізнесу складають лише 7% ВВП).

Уряд не збирається скорочувати оборонні видатки у відповідь на підвищення облікової ставки і переважно покриває брак коштів на їх фінансування з зовнішніх джерел, а не з коштів внутрішнього позикового ринку.

Однак, незважаючи на це, НБУ продовжує зберігати ультражорсткі параметри процентної політики, що триває уже понад 2 роки. Протягом 2023-2024 рр. номінальна середня облікова ставка вдвічі перевищувала середній рівень інфляції, а реальна облікова ставка вдвічі перевищувала середні темпи приросту реального ВВП. Умови, коли базова ставка позикового процента перевищує темпи реального ВВП, перешкоджають залученню кредитних коштів у процесі виробництва товарів та послуг.

Окремий аспект інфляційної проблематики України – занадто оптимістичні прогнози НБУ. В жовтневому Інфляційному звіті НБУ опублікував середньостроковий макроекономічний прогноз, де закладається зниження інфляції до 6,9% у 2025 р. та до 5,0% у 2026 році. Поряд з цим НБУ очікує, що у 2026 р. негативний розрив ВВП скоротиться майже до 0%, тобто українська економіка досягне рівня свого потенціалу. При цьому такий ідеалістичний сценарій у НБУ кореспондується із одночасним збереженням торговельного дефіциту обсягом 34 млрд дол. та рівнем безробіття у 11%.

Мало того, що опублікований прогноз є нелогічним з точки зору дії поточних структурних факторів інфляції – девальвації, тарифів, росту собівартості. Опублікований прогноз НБУ є ще й внутрішньо неконсистентним, оскільки «нульовий» розрив ВВП може бути лише в умовах, коли не виникає ні інфляційного, ні дефляційного тиску. А як може не виникати проінфляційного тиску при торговельному дефіциті у 15% ВВП? Чи рівні безробіття понад 10% робочої сили?

Зазначене свідчить про наявність системних прогалин у питанні підготовки економічних прогнозів центрального банку. Модельний апарат НБУ потребує адаптації до нових економічних умов, зокрема в частині розробки моделей прогнозування структурної інфляції.

Інфляційні прогнози НБУ закладаються в перспекти змін облікової ставки НБУ. Тому погіршення точності інфляційних прогнозів НБУ, недооцінка факторів інфляції та внутрішня неконсистентність прогнозів НБУ ставлять під сумнів усю адекватність монетарної політики НБУ.

На мою думку подальші перспективи інфляції визначатимуться переважно проінфляційними аніж дезінфляційними факторами. Девальвація гривні, підвищення тарифів на електроенергію, значний фіскальний дефіцит, перенесення росту цін виробників на ціни споживчого ринку – вказують на високу ймовірність збереження тренду до підвищення рівня інфляції в найближчій перспективі.

За моїми оцінками, якщо темпи річної девальвації гривні залишаться на рівні 12-14%, то інфляція в наступному році підніметься до 10-12%, що відобразатиме історичні пропорції щодо переносу ефектів обмінного курсу та цін виробників на споживчі ціни. Інфляційний прогноз НБУ на 2025 р. щодо зниження інфляції до 6,9% виглядає відверто заниженим.

Стримувати інфляцію підвищенням облікової ставки немає сенсу, оскільки природа нинішньої інфляції – ріст вартості витрат і девальвація гривні, а не фактори підвищення зарплат чи попиту. Інфляція витрат перекладається у ціни реалізації незалежно від процентної ставки, а девальвація гривні в теперішніх умовах структурного дефіциту валюти та гнучкого обмінного курсу залежить від обсягу інтервенцій НБУ, а не від рівня його процентної ставки (https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/649638_pro_inflyatsiyu_nbu_naslidki.html). – 2024. – 11.12).

Блог на сайті «Цензор.НЕТ»

Про автора: Віталій Кулик, політолог, директор Центру досліджень проблем громадянського суспільства

Як реально знизити ціни на ліки?

Днями в МОЗі відбудеться нарада з питання регулювання торгівлі ліками. Туди

кличуть представників профільного комітету Верховної Ради, Тимчасової слідчої комісії та фармспільноти. Кажуть, щоб спільно знайти компроміс. Думаю, читачі вже чули про внесений до парламенту законопроект та ініціативи Юлії Тимошенко щодо ціноутворення на ліки. Тому коли ми чуємо ініціативи депутатів, чи компроміси, чи навіть прізвище Тимошенко і слово регулювання – то це не може не викликати занепокоєння у притомної людини.

Завжди, коли відбуваються напівзакриті відомчі наради про компроміси, чомусь на виході чергове зростання цін, тарифів чи нові податкові новації.

Але проблема високих цін на ліки реально існує. І добре, що рішенням її зайнявся Кабмін, бо це функція виконавчої влади. Проблема в тому – за рахунок чого має бути компроміс, щоб не спровокувати у фармгалузі хаос з тенденцією до колапсу? Де насправді ті невинуваті доходи, які критичним чином позначаються на роздрібній ціні на ліки?

За даними українського відділення «Proxima Research International» – лідера у дослідженні бізнесу – ціна на медикаменти має наступну структуру: роздрібні аптеки відповідають за 22,3 % вартості лікарського засобу, дистриб'ютори – за 5,9%, виробники – за 71,8%.

Навіть не економісту зрозуміло, що спроби зменшити ціни на ліки за рахунок дистриб'юторів безперспективні, бо їх частка надто мала. А пропозиції про примусове квотування дистриб'юторів, як лунають від ТСК – це взагалі не про зменшення ціни, а про адміністративний переділ ринку. І непотрібно робити круглі очі. Саме так, мова йде про переділ в ручному режимі. Чи не під майбутні очікувані вибори?

Ми ж розуміємо, що це гарантовано призведе до зростання цін? Бо якщо вдасться дивом уникнути організаційних збоїв, то новим учасникам ринку доведеться створювати/розширювати дороговартісну інфраструктуру – склади, транспорт, логістичні центри. І ці свої витрати вони неминуче закладуть у ціни.

Є ще одна серйозна загроза. Якщо буде прийнято рішення про адміністративне регулювання націнок на всі препарати, то

це вдарить по представництвах іноземних виробників медпрепаратів, які здійснюють просування сучасних високоякісних ліків в Україні. Щороку вони платять понад 300 млн грн податків у наш бюджет. Боротьба за відкриття цих представництв в Україні тягнулася три роки. А зараз що, закривати? Нам ще конфлікту з іноземними партнерами на фармґрунті не вистачає...

Так само безперспективним виглядає і намір зменшити ціни на ліки за рахунок аптек. Під час війни витрати роздрібних аптек суттєво збільшилися – генератори, комуналка і т.д. Адміністративне зменшення доходів призведе до того, що аптеки підуть в мінус і почнуть закриватися. В першу чергу, у селах, малих містах і у прифронтових регіонах.

І логічним чином виявляється, що найбільш ефективним буде оптимізація доходів великих фармовиробників України. Тим більше, що, наприклад, фармгігант «Дарниця» за його звітами, які доступні в Інтернеті, кожен рік війни збільшує відпускні ціни на деяку свою продукцію мало не вдвічі.

Але депутатська ТСК, яка проголосила боротьбу з монополізмом, чомусь вперто не помічає фактичного монополізму виробників ліків. Як не хоче помічати того, що та ж «Дарниця» почала активно працювати з аптечними мережами, надає їм пільги у вигляді довгої відстрочок платежів й підминає під себе. Хіба – це не крок до монополізму?

А ще у фармспільноті подекують, що саме наш лідер фармовиробництва і підтримує розхитування сталого фармацевтичного ринку, яке відбувається зараз. Але це, мабуть, тема окремого журналістського розслідування.

І є ще один – головний ресурс для зменшення ціни на ліки. Це – державна програма «Доступні ліки», яка тільки у цьому році почала працювати ефективно. Саме вона потребує термінового розширення, бо як раз за рахунок доплат від держави (реімбурсації) ціни на ліки у європейських країнах менші, ніж в Україні.

У будь-якому випадку, до проблеми забезпечення українців медикаментами Кабмін має підходити дуже зважено і з урахуванням думки фахівців. Бо якщо радикальні реформи

у цій сфері призведуть до дефіциту ліків і збільшення ціни на них, то відповідати за це будуть не депутати. І навіть не міністри. А президент Зеленський. Бо він за все в цій системі координат відповідає. І це не про рейт21.инги... (<https://censor.net/ua/blogs/3524926/yak-realno-znyzty-tsiny-na-lyky>). – 2024. – 13.12).

Блог на сайті «Волинські новини»

Про автора: Дмитро Казанцев, журналіст

Дмитро Казанцев: Криптовалюта в Україні: коли легалізують ринок, хто його регулюватиме та що буде з податками

Після обрання Дональда Трампа президентом США курс Bitcoin б'є всі рекорди. Перед виборами він обіцяв криптоіндустрії не запроваджувати регулювання майнінгу та обігу цифрових валют. Як пише The Washington Post, лідери індустрії вже почали підштовхувати новообраного президента до створення національного резерву Bitcoin.

Тим часом Україна все ще чекає на легалізацію криптоактивів. 11 грудня 2024 року голова податкового комітету ВР Данило Гетманцев на форумі Економічної правди «Перспективи для інвестицій всередині країни» заявив, що з високою ймовірністю криптовалюта буде легалізована в Україні вже у першому кварталі 2025 року. Він також підкреслив, що на пільгові умови оподаткування індустрія може не розраховувати.

Тож ми поговорили з експертами, представниками індустрії та самим Гетманцевим для того, щоб розібратися, як саме відбуватиметься легалізація, якими будуть податкові ставки та хто регулюватиме ринок.

Що пропонує влада?

Спочатку слід нагадати, що парламент у вересні 2021 року майже легалізував ринок криптоактивів: було прийнято базовий закон «Про віртуальні активи». Але він так і не набув чинності, адже ще потрібно було визначитися з оподаткуванням криптовалютних операцій.

У 2023 році у Верховній Раді з'явилося на розгляді два законопроекти щодо врегулювання

обороту віртуальних активів в Україні: № 10225 та № 10225-1. Автором першого документу стала Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР), а другого – Мінцифра. На думку депутатів, крім запровадження податків, новий закон повинен створити умови для виходу учасників ринку з тіні. На сайті парламенту сказано, що ці законопроекти опрацьовуються в комітеті ВР з питань фінансів, податкової та митної політики, який очолює Данило Гетманцев.

Раніше керівник комітету заявляв, що законопроект допрацьовується НБУ разом з МВФ. Головний юрист Проектного офісу Мінцифри «Віртуальні активи 2030» Дмитро Ніколаєвський вважає, що скоріш за все за основу буде взято законопроект, який робила НКЦПФР (№ 10225), оскільки технічно він ближче до МіСА (перший концепт регулювання сфери криптовалют, затверджений на рівні всього ЄС).

Що таке МіСА? Markets in Crypto-Assets – це перший всеосяжний правовий акт ЄС, що регулює криптоактиви на загальноєвропейському рівні. Його основна мета – забезпечити правову визначеність для учасників ринку та запобігти ризикам для фінансової стабільності. МіСА визначає, що криптоактиви підпадають під його регулювання, та встановлює правила щодо їх випуску, торгівлі та зберігання. Рада ЄС затвердила правила МіСА в червні 2023 року. Нормативний акт спрямований насамперед на боротьбу з відмиванням коштів за допомогою криптовалют і на захист інвесторів. До основних положень МіСА відносять: регулювання стейблкоїнів, надання послуг із криптоактивами, захист інвесторів, правила для криптобірж.

«Одним із завдань цієї робочої групи є спрощення наших кроків по гармонізації законодавства в майбутньому, саме тому був обраний шлях доопрацювання у кращий бік законопроекту від НКЦПФР. При цьому ми системно підтримуємо необхідність впровадження пільгового оподаткування. Очікуємо, що при цій моделі й ринок активніше запрацює, і надходжень до бюджету може бути навіть більше. Так, законопроект від Мінцифри

№ 10225-1 передбачає три ставки, які вводяться в дію поступово: спочатку 5% на три роки, потім ще на п'ять років ставка 9% і лише потім 18%. Додатково це дасть державі можливість подивитися і проаналізувати, яка з цих ставок є найбільш «ефективною» – тобто найкращим чином впливає на сукупну суму податкових надходжень до держави», – розповів нам головний юрист Проектного офісу Мінцифри.

За його словами, наразі невідомо, чи будуть у Комітеті ВР з питань фінансів, податкової та митної політики прислухатися до цього підходу, запропонованого у законопроекті від Мінцифри. «Ми постійно пояснюємо власну логіку та сподіваємось, що все завершиться не так сумно. Детінізація галузі – це одна з найболючіших проблем, яку ми намагаємось вирішити, пропонуючи пільгові умови оподаткування. Ідеальна картина – це максимально детінізований ринок, з умовно невеликими ставками податків, де громадяни України спокійно співпрацюють з бізнесом – постачальниками послуг, зареєстрованим теж у нас в Україні. Також ми дуже очікуємо, що прийняття законопроекту вирішить ще одну чітко ідентифіковану проблему – проблему настороженого ставлення до криптобізнесу з боку банків», – пояснив Дмитро Ніколаєвський.

Варто зазначити, що саме представники криптоіндустрії, за словами різних аналітиків, наполягають на тому, що спочатку податкова ставка повинна бути 5%, потім поступово, протягом кількох років, зростати спочатку до 9%, а потім – до 18%. На наше питання стосовно податків та регулятора ринку Данило Гетманцев коротко відповів наступне: «За основу взята модель оподаткування прибутку від інвестиційних активів, яка сьогодні передбачена в Податковому кодексі України. Відповідно до цієї моделі оподатковуються різниця між інвестованими та вилученими грошима при виведенні крипто в фіат. Робоча група схиляється до того, що регулятором має бути НБУ. Експерти МВФ також з цим погоджуються».

Якщо депутати затвердять цю норму і приймуть даний закон, то при виведенні криптовалюти в фіат прибуток

оподатковуватиметься так: 18% – податок на доходи фізичних осіб (ПДФО); 5% – військовий збір. На різних форумах та й на нашому сайті триває досить жваве обговорення питань навколо легалізації криптовалютного ринку в Україні. Тема податків традиційно викликає найбільше емоцій.

Скоріш за все у документі до першого читання будуть прописані саме вищевказані податкові норми, а Нацбанк запишуть у регулятори ринку. Разом з тим є висока ймовірність того, що документ зазнає певних змін перед другим читанням. У криптогалузі наразі обертаються десятки мільярдів доларів, тому в дебатах зійдеться багато зацікавлених сторін.

Нардеп та перший заступник голови комітету з питань фінансів, податкової та митної політики Ярослав Железняк нещодавно в ефірі каналу Incrypted більш детально розповів про роботу в комітеті над «криптовалютним» законопроектом. Так, за його словами, документ безсумнівно значно зміниться між першим і другим читанням.

«Зараз як регулятор прописана НКЦПФР. Якщо депутати приймуть рішення, що регулятором буде «укрбїткоїнпостач», Мінцифра чи НБУ, то буде інший регулятор. Йде важка битва між вимогами європейського законодавства і розумінням, що, наприклад, екологічні норми для регуляції крїпти – трошки зайва історія. Тому ми щось викидаємо, змінюємо. Є маленький інсайд: МВФ рекомендує зараз не визначати регулятора. Вони просять цю частину поки перенести. Ми багато чого забороняємо, тому маємо хоч щось легалізувати: от криптовалюта і порно – це те, що в нашому переліку на легалізацію», – заявляв депутат.

Щодо того, хто ж стане регулятором на ринку, то це питання, на думку Дмитра Ніколаєвського, ще остаточно не вирішене. «Можливо буде створений окремий орган в орбіті діяльності Мінцифри: наприклад, комісія, яка буде займатися виключно регулюванням ринку криптовалют, можливо будуть і інші рішення. Ми маємо певний песимізм, коли бачимо, які кроки робить НКЦПФР як потенційний

регулятор галузі протягом останніх років, а отже й очікування, що вони зможуть запустити ринок криптовалют – об'єктивно низькі. Попри всі виклики, ми завжди маємо оптимізм, і є дуже багато підстав вважати, що 2025 рік буде все ж таки роком остаточного прийняття законопроекту», – підсумував фахівець.

Що кажуть експерти та бізнес?

Нещодавно в одному з інтерв'ю співзасновник українського необанку monobank Олег Гороховський розповів про наявність власного криптопортфеля. Підприємець вважає, що криптоактиви – це те, на що наразі варто звертати увагу. Також Гороховський повідав про розробку проекту, який мав на меті популяризувати криптовалюту: «Сьогодні залишається поріг входу до цього (криптовалют), тобто деяким людям важко зрозуміти, що треба зробити, щоб отримати Bitcoin. Якщо це демократизувати, зробити зрозуміло, доступно, то можна залучити більше людей і зробити гарний бізнес та зручний сервіс». Але необанку «не вдалося домовитися з регулятором», через що проєкт відклали.

В жовтні 2024 року аналітична компанія Global Ledger опублікувала цікаве дослідження щодо криптовалютного ринку України. Згідно із ним, Україна могла б отримати майже 15 млрд грн податків від зареєстрованих криптобірж та з доходів громадян, якби крипторинки були легалізовані. За даними компанії, українці формують близько 2,5 % світового трафіку віртуальних активів, а протягом 2021-2024 років світові біржі отримали 46 млрд грн прибутку від української аудиторії. В дослідженні також сказано, що обсяг надходжень може прямо залежати від концептів регулювання й оподаткування, які будуть закладені в закон про легалізацію.

На думку Петра Білика, керівника практики Технологій та Інвестицій компанії Юскутум, ініціативи, які зараз обговорюються в Україні щодо «легалізації крипторинку», є важливими та потрібними для створення прозорих правил гри. «Важливими також є останні ініціативи, такі як внесення змін до Цивільного кодексу, які визначають поняття «цифрових речей» і відносять до них віртуальні активи. Це дало

громадянам більше можливостей для захисту своїх прав на цифрові активи, проте практична імплементація цих норм залишається обмеженою. Можна сказати, що віртуальні активи є законними в Україні», – зазначив фахівець.

За його словами, позитивним знаком є плани щодо впровадження «пісочниць» (sandbox), які дозволять тестувати інноваційні рішення в умовах контрольованого середовища. Такий підхід може стимулювати розвиток стартапів і сприяти швидкій адаптації до ринкових реалій.

«Проте існує низка викликів, які стримують реалізацію цих ініціатив. Зокрема: відсутність чіткої позиції щодо оподаткування операцій з віртуальними активами; обмеження від НБУ на банківські операції, пов'язані з віртуальними активами; відсутність узгодженості між державними органами щодо регулювання цього ринку. Україна має потенціал стати регіональним криптохабом завдяки високому рівню прийняття віртуальних активів серед населення, технічній експертизі та євроінтеграційному курсу. Але для цього потрібна злагоджена робота всіх зацікавлених сторін: парламенту, уряду, бізнесу та громадянського суспільства. Прийняття регуляторних змін дозволить Україні зміцнити позиції на глобальній криптокарті», – пояснив Петро Білик.

Засновник та CEO мультивалютного сервісу Trustee Plus Вадим Груша вважає, що законопроект НЦКПФР передбачає досить жорсткий підхід з широкими повноваженнями регулятора, високими витратами на авторизацію, оподаткуванням усіх криптовалютних операцій, що приносять прибуток та охоплює ті аспекти ринку, які ще залишаються недостатньо зрозумілими для регулювання.

«Версія від Мінцифри включає чіткіші визначення віртуальних активів і сприятливу модель оподаткування, що відповідає європейським стандартам. Крім того, законопроект забезпечує прозоріший процес авторизації криптопровайдерів та безстрокові ліцензії. Хоч версія від Мінцифри й не є ідеальним рішенням, та все ж значно гнучкішим та кращим з погляду сприятливого

регулювання. Але існує велика ймовірність, що ці законопроекти не будуть прийняті в поточному вигляді, тож нам наразі залишається лише чекати нових текстів», – заявив підприємець.

Відносно податків Вадим Груша зауважив, що проблема полягає в тому, що немає ясності, як їх порахувати. «Більш ліберальні податки завжди сприяють розвитку підприємницької діяльності. Податки в Україні вищі, ніж у деяких країнах ЄС, де зосереджено чимало криптокомпаній, тому не варто очікувати бурхливої бізнес-активності, крім тієї частини, яка працюватиме на локальному ринку», – відмітив CEO Trustee Plus.

На наше питання про те, що регулятором може стати НБУ, бізнесмен відповів наступне: «Очевидно, що Нацбанк має найбільше досвіду та напрацювань у сфері фінансових технологій. Оскільки деякі віртуальні активи можна віднести до фінансових технологій, то це виглядає логічним. Але своєю чергою є й інші ризики, тому що віртуальні активи виходять далеко за межі просто фінансових технологій, з чим ця інституція не мала справи. Наразі висновків можна зробити небагато».

За словами, Петра Білика, навіть якщо податкова ставка залишиться на рівні 18%, ключовим аспектом має бути правильне визначення бази оподаткування: вона повинна враховувати інвестприбуток, тобто різницю між доходами від продажу чи іншого розпорядження віртуальними активами та витратами, понесеними на їх придбання чи утримання. Це дозволить уникнути подвійного оподаткування та стимулюватиме прозорість операцій. Ще одним важливим моментом, на думку юриста, є врахування збитків, отриманих за іншими операціями з віртуальними активами. Такий підхід дозволить зменшити суму податку, адже збитки можуть бути зараховані для компенсації прибутку.

«Це стандартна практика в багатьох розвинених юрисдикціях, і її впровадження в Україні зробить ринок більш привабливим для інвесторів і підприємців. Для бізнесу також відкриється можливість скористатися податковими перевагами спеціального

правового режиму Дія.Сіті. Цей режим пропонує більш вигідні податкові умови, зокрема знижену ставку податку на доходи фізичних осіб (5%) і альтернативу податку на прибуток у вигляді податку на виведений капітал (9%). Це дозволить компаніям, які працюють із віртуальними активами, не лише оптимізувати податки, але й підвищити конкурентоспроможність на міжнародному ринку. Отже, навіть за високої ставки, правильне визначення бази оподаткування та використання податкових пільг може зробити криптовалютний ринок України привабливим і регульованим», – пояснив експерт.

Більшість фахівців вважають, що легалізація крипторинку в Україні – це необхідний крок для створення прозорого ринку, захисту інвесторів та збільшення податкових надходжень, але з цим процесом пов'язано і кілька суттєвих ризиків. Йдеться про: ризик ускладнень для громадян через вимогу до бірж виступати податковими агентами – якщо біржі будуть зобов'язані автоматично розраховувати та сплачувати податки за громадян, це може створити проблему; труднощі з підтвердженням попередніх транзакцій; бюрократизований процес авторизації компаній; відсутність перехідного періоду для адаптації бізнесу.

«Чи будуть враховані побажання криптоспільноти? Це залежить від готовності держави до діалогу. Якщо уряд і парламент прислухаються до експертів і підприємців, які вже працюють у цій сфері, то ймовірність запровадження поступової податкової системи значно зросте», – підсумував юрист компанії Юскутум Петро Білик (https://www.volynnews.com/blogs/blog_487/kryptovaliuta-v-ukrayini-koly-lehalizuiut-rynok-khto-yoho-rehuliuvatye/. – 2024. – 16.12).

Блог на сайті «Lb.ua»

Про автора: Володимир Сущенко, кандидат юридичних наук, заслужений юрист України

Конкурси на посади у сфері державного управління: панацея чи ілюзія

Після Революції Гідності наші державотворці, знаходячись під впливом суспільних настроїв, думки громадських активістів і міжнародних партнерських організацій-донорів, вирішили лікувати суспільно-державницьке життя-буття шляхом запровадження різних атестаційно-конкурсних процедур з очищення і добору працівників і очільників старих і новостворених органів протидії корупції, як базової хвороби у сфері державного управління: НАЗК, НАБУ, НПУ, ДБР, БЕБ, прокуратури, судах (ВРП, ВККС, КСУ).

Умовно-сформульована ідея та надія ініціаторів і організаторів таких кадрових конкурсів полягала в тому, що:

По-перше, вдасться швидко очиститися від тих кадрів, які паплюжать себе і установи, в яких вони працюють, своїми негідними аморально-корупційними рішеннями і вчинками.

По-друге, залучити на місце звільнених працівників і керівників нові кадри професіоналів, які свідомі й не заплямовані корупційними шлейфами своєї біографії та будуть здатні швидко підвищити рівень довіри суспільства до себе і відповідних органів та інституцій.

По-третє, еволюційним шляхом розпочати заходи з реформування системи державного управління, відмовляючись від спадку минулих советсько-тоталітарних методів та інструментів соціального управління.

З метою реалізації цих «захоплюючих планів реформування/перебудови» були запроваджені відносно новітні методи та інструменти, серед яких:

1.Конкурсні процедури добору нових кадрів спеціально створеними для цієї мети конкурсними комісіями, членами яких мали стати суспільно авторитетні, бездоганно добросовісні, об'єктивно неупереджені та незалежні від інтересів тих сторін/осіб, які й створювали ці комісії. Навіть були започатковані умовні конкурси кандидатів на посади в члени таких комісії – на рівні «я(ми) його/її знаємо, він/вона достойні і заслуговують на довіру». До проведення цих конкурсів були залучені майже всі прошарки суспільства: політики/

партії, громадські активісти/організації, владні органи.

2.В різний спосіб і різними авторськими колективами розроблялися конкурсні процедури та інструменти добору для різних інституцій. Базова частина цих процедур/методів та інструментів була зафіксована в законах та підзаконних нормативно-правових актах. Розроблялися спеціальні тести на знання законодавчого регулювання тієї сфери діяльності, в якій кандидати на посади мали намір працювати, ставлячи таким чином під сумнів дипломи про вищу освіту цих осіб. Був введений в обіг абсолютно новий критерій оцінювання кандидатів – «добросесність», сутність якого всі начебто собі уявляють, але ніхто дотепер не може визначити його складові. Вся методика оцінювання результатів конкурсних процедур була віддана «на розсуд» членів створених конкурсних комісій. Всі конкурсні комісії працювали на волонтерських засадах, а їх організаційно-технічна діяльність забезпечується бюрократичними апаратами тих державних структур, на користь яких вони й здійснюють свою діяльність!?

3.Значне (вище економічної спроможності держави і всупереч здоровому глузду) підвищення рівня матеріально-фінансового забезпечення (оплати праці) нових кадрів, що мало створити додаткові мотиви для сумлінного виконання ними своїх професійних повноважень і підвищення рівня їх професійної відповідальності за свої думки, слова і вчинки на користь суспільного добробуту.

Ці новації протягом всіх років їх запровадження постійно зазнавали законодавчих та організаційно-методичних реновацій, включно зі зменшенням довіри до національних членів конкурсних комісій та залученням до участі в їх роботі іноземних членів з вирішальним голосом.

У цьому ж контексті продовжують викликати сумнів щодо (не)довіри до результатів роботи таких конкурсних комісій, оскільки вони зобов'язані подавати суб'єктам владних повноважень декілька (2-5) кандидатур на одну посаду. Таким чином продовжується ще один конкурс осіб, остаточні результати якого

мають суб'єктивну оцінку того, хто призначає на посаду конкретну особу, нівелюючи певною мірою результати попередніх, як правило, багатоетапних конкурсних процедур і залишаючи за межами управлінських рішень осіб, які де-факто є рівними у праві на призначення на посаду!

Результати цих новацій, триваючих протягом уже майже 10 років, виявилися, м'яко кажучи, дещо далекими від ідей, намірів і надій їх ініціаторів і організаторів. Прикладів такої оцінки у відкритому доступі у наших ЗМІ більш, ніж достатньо. Нещодавно були опубліковані два цікавих і корисних аналітичних документи, підготовлених декількома громадськими організаціями України за сприяння міжнародних партнерів: «Тіньовий звіт до Звіту Єврокомісії що України у 2023 році» і «Моніторинговий звіт за результатами проведення конкурсного відбору на посаду судді Конституційного Суду України за новою процедурою». Охочі можуть ознайомитися з ними і зробити власні висновки.

(Довідково: автор цих рядків має особистий досвід участі в роботі трьох конкурсних комісій: членів НАЗК (2015-2016), членів ВРП (2019), членів РГК ДБР (2021), у двох з яких був обраний головою комісії, а також у двох – достроково припиняв свою участь на знак незгоди з методами їх роботи) (https://lb.ua/blog/volodymyr_suschenko/650688_konkursi_posadi_sferi_derzhavnogo.html). -- 2024. – 17.12).

Блог на сайті «Lb.ua»

Про автора: Михайло Радущкий, голова Комітету ВР з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування

***Про регулювання фармацевтичного ринку**
Спільне рішення Комітету та МОЗ – відкласти розгляд законодавчих змін, які регулюють фармацевтичний ринок, на наступний рік. Наша мета – забезпечити українців доступним та якісними ліками по прийнятним для всіх верств населення цінам.*

Останніми днями у ЗМІ та соцмережах досить емоційно обговорюють поправки

до урядового законопроекту № 11493, які стосуються фармацевтичної галузі. Дуже багато припущень та прогнозів, до чого призведуть законодавчі зміни та які будуть їх наслідки.

Хотів би звернутися до всіх учасників ринку та закликати їх спиратися лише на перевірену і достовірну інформацію.

Регулювання фармацевтичного ринку – великий комплексний виклик. Ми прагнемо до приведення регуляції нашого фармацевтичного ринку до європейських стандартів, забезпечення українців доступними та якісними ліками. Важливо, що законодавчі зміни у цій галузі ми напрацьовуємо разом з учасниками ринку. Адже ці зміни торкнуться всіх – виробників, дистриб'юторів, аптечні мережі.

З перших днів роботи наш Комітет відкритий для всіх учасників фармацевтичного ринку. Ми з вами провели десятки, а може й сотні зустрічей по законопроектах, які розробляв наш Комітет. Ми не приймаємо рішення таємно вночі, щоб з ранку їх ухвалила Верховна Рада. Наш Комітет працює максимально публічно.

Це стосується і законодавчих змін, які посилюють регулювання фармацевтичного ринку. Влітку разом з міністром Віктором Ляшком в Комітеті провели зустрічі з виробниками ліків, з власниками аптечних мереж, з членами Американської торгівельної палати та Європейської бізнес асоціації. Ми зібрали всі пропозиції та опрацьовуємо їх.

У суботу пройшла зустріч у Міністерстві охорони здоров'я, де ми знову зібрали всіх учасників ринку. І ще раз проговорили, що Комітет та міністерство виступає не за швидкі рішення, а за конструктивний діалог. Ми очікуємо пропозиції від стейкхолдерів ринку до кінця цього тижня.

Законопроект № 11493 у листопаді був прийнятий у першому читанні. Останні декілька тижнів також працює ТСК, яку очолює Юлія Тимошенко. Поправки від ТСК до законопроекту надійшли, але ми ще чекаємо пропозиції від учасників ринку. Станом на сьогодні до другого читання надійшло 134 поправки.

На даний час Комітет не розглядав жодну поправку до другого читання.

У мене, як голови профільного Комітету, та міністра охорони здоров'я Віктора Ляшка є спільна позиція: у цьому році ми не будемо подавати на розгляд законопроект №11493.

Надалі ми запланували наступні кроки. Зібрати та проаналізувати пропозиції від бізнесу, разом з усіма учасниками фармринку шукати компромісні рішення, щоб регуляція ринку відповідала європейським стандартами, пацієнти були забезпечені доступними для всіх верств населення ліками і в той же час забезпечені якісними медичними препаратами, а ціни на ліки для кінцевого споживача були знижені.

Закликаю до продовження конструктивного діалогу у цьому та наступному році (https://lb.ua/blog/mykhailo_radutskyi/650854_pro_regulyuvannya_farmatsevtichnogo.html). – 2024. – 18.12).

Блог на сайті «Lb.ua

Про автора: Ярослав Юрчишин, народний депутат Верховної Ради ІХ скликання

Законопроект №10242 – подарунок корупціонерам та удар по журналістам-розслідувачам

Законопроект №10242, внесений на розгляд Верховної Ради, ставить під загрозу свободу слова, прозорість державного управління та роботу журналістів-розслідувачів. Прийняти таку ініціативу – це скоїти злочин проти журналістів та демократії.

Медіарух та сотні журналістів різко виступають проти прийняття ініціативи №10242, яка може просто поховати роботу журналістів-розслідувачів та розв'язати руки корупціонерам. Ось головні претензії медійників:

Одним із найбільших ризиків законопроекту є потенційне придушення роботи журналістів-розслідувачів. У його положеннях передбачені механізми, які можуть обмежити доступ до важливої інформації про діяльність державних органів і посадовців. Покарання у вигляді 8 років позбавлення волі за подібні дії під час

воєнного стану є непропорційним і фактично перетворює такі злочини на тяжкі.

Створення нових корупційних ризиків. Замість того, щоб боротися з корупцією, цей закон може стати новим інструментом для приховування зловживань. Обмеження доступу до інформації збільшують ризики для громадського контролю за діяльністю державних службовців.

Відсутність діалогу з медіаспільнотою. Оновлена редакція законопроекту не усуває ключових ризиків і виглядає лише як подачка в сторону журналістів. Перед прийняттям ініціативи, яка стосується роботи медіа, потрібно говорити з журналістами. І бажано до реєстрації ініціативи в Раді, а не після. І тим паче не можна уникати відкритої розмови з медіасередовищем. Це неприпустимо для демократичної країни, яка підтримує свободу слова.

Хронологія проблеми

Жовтень 2024 року: У ЗМІ вперше з'являється інформація про можливість внесення законопроекту, що регулює медіадіяльність. Журналісти та експерти – проти.

Листопад 2024 року: Проєкт №10242 реєструють у Верховній Раді без жодного попереднього обговорення з медійною спільнотою. Журналістів та громадянське суспільство ніхто навіть не питав про цю ініціативу

Грудень 2024 року: Медіарух, журналісти, медіа та правозахисні організації публікують заяву, де закликають не ухвалювати цей законопроект. Разом аж 270 підписантів. Редакцію законопроекту №10242 оновлюють, але це не усуває жодних ризиків, на яких наполягає медіаспільнота.

Сьогодні: законопроект №10242 стоїть на порядку денному, а журналісти, провідні медіа та ГО знову відкрито виступають проти нього на всіх доступних майданчиках.

Я наполягаю на тому, що будь-які ініціативи, які стосуються роботи журналістів або доступу громадськості до інформації, мають ухвалюватися лише після відкритих консультацій із професійною спільнотою.

Законопроект № 10242 краще було би зняти з розгляду та почати процес його напрацювання

заново, залучивши до діалогу журналістів, правозахисників і представників громадянського суспільства. Або й взагалі не розглядати такі проєкти, якщо немає конкретних застережень від наших правоохоронних структур. Тільки через круглі столи, конференції та відкритий діалог ми зможемо уникнути ризиків і гарантувати, що законодавство працюватиме на користь суспільству, а не проти нього (https://lb.ua/blog/yaroslav_yurchyshyn/650926_zakonoproiekt_10242-podarunok.html). – 2024. – 18.12).

Блог на сайті «Цензор.НЕТ»

Про автора: Павло Фролов, народний депутат України від фракції «Слуга народу»

Звіт ТСК щодо захисту прав ВПО та перезапуск ТСК на рік, звільнення від оподаткування ПДВ та ввізним митом ввезення в Україну окремих товарів оборонного призначення, звільнення від обов'язку перереєструвати на себе авто для автодилерів, новий закон про державне регулювання сфери захисту рослин – детально про усі 10 законів, розглянутих Верховною Радою 17 грудня:

1. Про здійснення підготовки деяких питань щодо захисту майнових та немайнових прав внутрішньо переміщених та інших осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України – в цілому (12308).

Звіт Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради з питань захисту майнових та немайнових прав внутрішньо переміщених та інших осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, про виконану роботу взяли до відома; завершили роботу Комісії та заново утворили Комісію на рік у тому ж складі: Голова – Павло Фролов (СН), Заступник Голови – Микола Величкович (ЄС), члени комісії: Олег Арсенюк, Віталій Войцехівський, Руслан Горбенко, Сергій Козир, Владлен Неклюдов, Павло Павліш, Максим Ткаченко (усі – СН), Сергій Вельможний

(Довіра), Михайло Волинець (Батьківщина), Вікторія Гриб (позафракційна), Олександр Колтунович (Платформа за життя та мир), Юлія Світлична (позафракційна), Олександр Юрченко (Відновлення України).

2. Щодо звільнення від оподаткування ПДВ операцій з ввезення на митну територію України окремих товарів оборонного призначення – в цілому (12266).

Уточнили, що виплата компенсацій та інших додаткових виплат працівникам неприбуткової організації не позбавляє таку організацію статусу неприбутковості; виключили з оподаткованого доходу фізичної особи суми отриманих ними благодійних пожертв, отриманих від публічних зборів; уточнили особливість визначення бази оподаткування з ПДВ у разі продажу вживаного транспортного засобу, а саме – що вона визначається, виходячи з ціни, зазначеної у договорі купівлі-продажу, але не нижче середньоринкової вартості відповідного транспортного засобу; уточнили перелік товарів для цілей національної безпеки та оборони, які звільняються від оподаткування ПДВ; продовжили до кінця року, в якому закінчиться воєнний стан, дію окремих пільг з ПДВ для деяких операцій у сфері кінематографії, а також до кінця поточного воєнного стану, але не пізніше ніж до 1 січня 2026 року – стосовно ввезення в Україну визначених товарів оборонного призначення.

3. Щодо звільнення від оподаткування ввізним митом окремих товарів оборонного призначення та щодо вимог відповідності транспортних засобів екологічним нормам – в цілому (12267).

Звільнили від оподаткування ввізним митом товарів, пов'язаних з виготовленням боєприпасів (порох, капсулі ударні, складові частин патронів), частин та приладдя бойової зброї, обладнання для тестування набоїв; відстрочили впровадження з 1 січня 2025 року екологічних норм «ЄВРО-6» для тракторів, автобусів, вантажівок та спецтранспорту до 1 січня 2027 року, при цьому лишили впровадження з 1 січня 2025 року цих норм для пасажирських легкових автомобілів.

4. Щодо забезпечення реалізації права на набуття та збереження громадянства України – 1 читання (11469).

Запропонували прямо передбачити в законі випадки дозволеного множинного громадянства, а саме у разі: одночасного набуття дитиною за народженням громадянства України та іншого громадянства; набуття дитиною, яка є громадянином України, громадянства своїх усиновлювачів; автоматичного набуття громадянином України іншого громадянства унаслідок одруження з іноземцем; автоматичного набуття повнолітнім громадянином України іншого громадянства унаслідок застосування законодавства про громадянство іноземної держави, якщо громадянин України не отримав документ, що підтверджує наявність у нього громадянства іншої держави; набуття громадянства України іноземцями у спрощеному порядку; набуття громадянином України громадянства держав, громадяни яких набувають громадянство України у спрощеному порядку. Також запропонували передбачити спрощений порядок набуття громадянства України іноземцями, які є громадянами держав, включених до відповідного переліку, який затверджуватиметься окремо законом. Спрощений порядок полягатиме у поданні такими особами під час набуття громадянства України декларації про визнання себе громадянином України, де така особа визнаватиме, що в разі набуття громадянства України у правових відносинах з Україною визнає себе лише громадянином України (замість декларації про відсутність іноземного громадянства чи зобов'язання припинити іноземне громадянство).

5. Про державне регулювання сфери захисту рослин – в цілому (8340).

Цим євроінтеграційним законом передбачили системний та комплексний перегляд державного регулювання у сфері захисту рослин, обігу і застосування засобів захисту рослин, а також здійснення державного контролю та інших офіційних заходів у зазначених сферах; виконання міжнародних зобов'язань України відповідно до Угоди про

асоціацію; створення в Україні однакового із ЄС режиму державного регулювання у зазначених сферах, а саме: врегулювали особливості проведення фітосанітарних процедур, які ґрунтуються на нормах ЄС, запровадили європейську модель навчання осіб, які відповідальні за обіг і застосування засобів захисту рослин, європейську модель простежуваності рослин, використання такого інструменту, як «паспорт рослини», систему державної реєстрації у сфері захисту рослин тощо.

6. Про ратифікацію Рішення № 1/2023 Спільного Комітету Регіональної конвенції про пан-євро-середземноморські преференційні правила походження від 7 грудня 2023 року щодо внесення змін до Регіональної конвенції про пан-євро-середземноморські преференційні правила походження – в цілому (0296).

Ратифікували Рішення № 1/2023 Спільного Комітету Регіональної конвенції про пан-євро-середземноморські преференційні правила походження від 7 грудня 2023 року щодо внесення змін до Регіональної конвенції про пан-євро-середземноморські преференційні правила походження. Зазначена Конвенція є інструментом, який встановлює ідентичні правила походження товарів, що застосовуються в рамках угод про вільну торгівлю між її Договірними сторонами.

7. Щодо удосконалення порядку здійснення оптової та роздрібною торгівлі транспортними засобами суб'єктами господарювання, які поставлені на облік у Головному сервісному центрі МВС – в цілому (9083).

Звільнили суб'єктів господарювання, які здійснюють оптову та роздрібну торгівлю транспортними засобами, від обов'язку перереєструвати на себе вживані транспортні засоби, які були придбані як товар для їх наступного продажу кінцевим споживачам.

8. Щодо сприяння у забезпеченні сталого функціонування електронних комунікаційних мереж та надання електронних комунікаційних послуг, а також заборони демонтажу електронних комунікаційних мереж в умовах надзвичайних ситуацій, надзвичайного та воєнного стану – в цілому (9593).

Встановили, що в умовах воєнного стану місцеві адміністрації та органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень надають допомогу постачальникам електронних комунікаційних мереж та послуг з метою забезпечення сталого функціонування цих мереж та надання послуг, ліквідації пошкоджень, спричинених воєнними діями, та усуненні їхніх наслідків, придбання необхідних матеріальних ресурсів, а також сприяють у наданні для зазначених цілей людських ресурсів, транспортних та інших технічних засобів; заборонили розбирання (демонтаж) технічних засобів електронних комунікацій, розташованих із дотриманням вимог закону в умовах воєнного стану, крім випадків здійснення таких дій за рішенням замовника чи за рішенням суду.

9. Про внесення змін до деяких Законів України щодо врегулювання окремих питань у сфері електронних комунікацій – 1 читання (12094).

Запропонували розширити підстави для проведення позапланових перевірок, а саме у випадку виявлення за результатами краудсорсингу ознак порушення вимог законодавства про електронні комунікації та/або радіочастотний спектр; розширили повноваження національного центру оперативного-технічного управління електронними комунікаційними мережами України в частині можливості впровадження обов'язкового національного роумінгу у разі встановлення режиму надзвичайної ситуації або введення надзвичайного чи воєнного стану; встановили штраф за надання електронних комунікаційних послуг із порушенням встановлених законом чи договором рівнів показників якості електронних комунікаційних послуг до – штраф до 85 000 грн.

10. Про подальшу роботу над прийнятим 21 серпня 2024 року Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо використання земельних ділянок для розбудови цифрової інфраструктури» – в цілому (9549/П2).

Доручили Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики

доопрацювати Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо використання земельних ділянок для розбудови цифрової інфраструктури» (9549), повернутий з пропозиціями Президента України, для комплексного опрацювання таких пропозицій та повторно внести його на розгляд Верховної Ради України (<https://censor.net/ua/blogs/3525579/zvit-tsk-schodo-zahystu-prav-vpo-ta-perezapusk-tsk-na-rik-zvilnennya-vid-opodatkuvannya-pdv-ta-vviznym>). – 2024. – 18.12).

Блог на сайті «Українська правда»

Про автора: Сергій Позняк, власник та генеральний директор групи компаній FGK Financial Group, член Editor's Club

Реформа соціального страхування: кінець корупції, справедливість для людей та підтримка ветеранів

Законопроект N12209 суттєво поліпшить ситуацію з соціальним забезпеченням в країні.

В Україні назріла масштабна реформа системи соціального страхування, покликана викоринити корупцію та бюрократію, а також забезпечити реальну підтримку тим, хто її справді потребує. Ідеться про людей з інвалідністю, ветеранів та всіх, хто втратив працездатність внаслідок травм, професійних чи виробничих захворювань. Нові законодавчі зміни спрямовані на створення прозорої та справедливої системи, що пропонує належний соціальний захист уже з першого дня втрати працездатності.

Злам корупційних схем та бюрократії

Сьогоднішня система соціального страхування часто стає осередком корупції: на практиці статус інвалідності часто «купають» ті, хто може працювати й надалі отримує повноцінну заробітну плату та пенсії. Водночас справжні люди з інвалідністю, які дійсно потребують державної підтримки, опиняються в бідності. Середній розмір пенсії по інвалідності нині становить лише 4892,57 грн, і це на тлі системних зловживань та корупційних схем.

Реформа покликана змінити цю ситуацію докорінно. Ліквідація МСЕК (медико-соціальних експертних комісій) у минулому створила певні прогалини у законодавстві, які терміново потребують заповнення. Якщо зволікати з реформою, ці «дірки» у системі лише поглибляться, призводячи до хаосу та соціальної несправедливості.

Головна мета – захист людей

Запропоновані зміни створюють прозору систему, позбавлену зайвої бюрократії. Люди повинні отримувати допомогу з першого дня травми чи виявленого захворювання, а не витратити місяці на пошук статусу та довідок. Реформа пропонує істотно вдосконалити механізми виплат і зробити процес максимально зручним та зрозумілим для громадян.

Особливо важливо, що ті, хто має повне обмеження працездатності, отримуватимуть 100% середньої зарплати, а особи з частковим обмеженням – компенсацію до рівня середньої зарплати по країні. При цьому ніхто не втрачає вже наданих статусів та груп інвалідності. Якщо інвалідність встановлено безстроково, всі відповідні виплати залишаться довічно, без необхідності повторних оцінок стану здоров'я.

Підтримка ветеранів – невід'ємна частина реформи

Окремо реформа сфокусована на допомозі ветеранам та військовослужбовцям, які отримали поранення. За новими правилами, якщо військовий звільнився під час лікування, він отримає лікарняний у розмірі 100% грошового забезпечення (без бойових доплат). Нині таких виплат для демобілізованих, які не працевлаштовані, практично немає. По завершенню лікування людина не залишиться без підтримки: відбуватиметься оцінювання обмежень у сфері зайнятості. Це дозволить призначити виплати у зв'язку з обмеженням працездатності після закінчення лікарняного, щоб уникнути перерв у фінансовій допомозі.

Якщо ветеран не може працювати або працювати повноцінно, він одразу після завершення лікарняного отримуватиме виплату по інвалідності. Якщо ж ветеран має змогу повернутися до роботи, але ще зайнятий її пошуком разом зі Службою зайнятості, держава

продовжуватиме його підтримувати фінансово, забезпечуючи не менше 50% грошового забезпечення до моменту працевлаштування.

Додаткові зміни: що нового у законопроекті?

• *Збільшення максимальних виплат:*

Одноразова та щомісячна страхова виплата (у разі нещасного випадку на виробництві) зросте до 5 мінімальних зарплат – до 40 тис. грн (замість нинішніх 32 тис. грн).

• *Подовження оплачуваного лікарняного:*

Термін оплати лікарняних буде продовжено до 14 місяців, що розширить захист для тих, хто потребує тривалого лікування.

• *Сучасні міжнародні стандарти:*

Україна інтегрує найкращі світові практики для створення системи соціального страхування, яка працюватиме на благо своїх громадян. Завдання держави – забезпечити гідну підтримку тим, хто втратив працездатність, а також допомогти іншим повернутися до праці, набутти фінансової незалежності та залишатись активними.

Підсумок

Запропонована реформа соціального страхування – це крок до системних змін, які мають знижити корупцію та побудувати зрозумілий, прозорий і справедливий механізм підтримки громадян. Вона не забирає вже встановлених прав, статусів та пільг, а навпаки – посилює захист, збільшуючи виплати та доступ до допомоги. Зрештою, її головна мета – створити умови, за яких людина отримуватиме належну підтримку саме тоді, коли вона їй необхідна (<https://blogs.pravda.com.ua/authors/poznjak/67632a5e0d861/>). – 2024. – 18.12).

Блог на сайті «Цензор.НЕТ»

Про автора: Павло Фролов, народний депутат України від фракції «Слуга народу»

Спрощення отримання компенсацій за нерухомість на ТОТ та в зоні бойових дій, ліквідація МСЕК, удосконалення ухвалення та проголошення судових рішень – детально

про усі 9 законів, розглянутих Верховною Радою 19 грудня:

1. Щодо компенсації за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна, що знаходяться на територіях ведення бойових дій або тимчасово окупованих Росією – в цілому (11161).

Спростили процес отримання компенсацій за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок російської збройної агресії, встановивши, що об'єкти нерухомого майна, які розташовані в районі проведення бойових дій або перебувають у тимчасовій окупації, оточенні з 24 лютого 2022 року, та обстеження яких є неможливим у зв'язку з бойовими діями, окупацією чи оточенням, вважаються знищеними для цілей цього Закону. У такому разі компенсація за знищений об'єкт нерухомого майна надається за умови, що отримувач компенсації на дату подання заяви про надання компенсації проживає в Україні протягом останніх 2 років. При цьому, у разі отримання такої компенсації особа має відмовитись від права власності на таке майно на користь держави/громади та передати державі/громаді право вимоги до Росії щодо відшкодування таких збитків.

2. Щодо забезпечення механізму державної реєстрації права власності на нерухоме майно за відсутності доступу до матеріалів підприємств бюро технічної інвентаризації – 1 читання (11440).

Запропонували дозволити реєстраторам і нотаріусам вносити відомості до Держреєстру речових прав на нерухоме майно (ДРРП) на підставі паперових документів без підтвердження інформації від БТІ, за умови відсутності доступу або фізичного знищення архіву БТІ; при цьому на зареєстроване таким чином майно одночасно накладати обтяження на строк дії воєнного стану + 1 рік, тобто протягом цього часу його не можна продавати чи іншим чином відчужувати (але можна спадкувати та реєструвати припинення права власності у зв'язку зі знищенням майна).

3. Щодо реформування медико-соціальної експертизи та впровадження оцінювання повсякденного функціонування особи – в цілому (12178).

Припинили повноваження МСЕК 31.12.2024, зобов'язавши їхніх членів подати електронні декларації; встановили етапи оцінювання повсякденного функціонування особи, яке проводиться з використанням електронної системи; визначили, що підставою для визнання особою з інвалідністю є одночасна наявність таких обов'язкових умов: стійкі порушення функцій організму, обмеження життєдіяльності, необхідність вжиття заходів соціального захисту; передбачили, що критерії встановлення інвалідності затверджуються Кабміном із обов'язковим обговоренням з всеукраїнськими громадськими організаціями осіб з інвалідністю; що розгляд справи під час оцінювання повсякденного функціонування особи здійснюється відповідно до автоматичної електронної черги; що склад експертних команд для оцінювання формується з числа лікарів, які мають право проводити оцінювання, за допомогою електронної системи, а порядок і підстави надання лікарям права оцінювання встановлюватиме Кабмін.

4. Щодо вдосконалення ухвалення та проголошення судових рішень – в цілому (9445).

Замінили таємницю нарадчої кімнати таємницею ухвалення судового рішення, вилучили із процесуальних кодексів положення про те, що після судових дебатів суд виходить до нарадчої кімнати, натомість передбачивши, що після судових дебатів суд оголошує про перехід до стадії ухвалення рішення та час його проголошення в цьому самому судовому засіданні; деталізували положення щодо відтермінування складання повного рішення суду; встановили, що під час ухвалення судового рішення суддя не має права обговорювати обставини та матеріали справи, застосування норм права та судову практику в цій справі, а також зміст судового рішення з іншими особами, крім складу суду, який розглядає справу; встановили, що обговорення та ухвалення судового рішення відбувається у приміщенні суду; що судді не мають права розголошувати хід обговорення та ухвалення судового рішення.

5. Щодо окремих питань розкриття банківської таємниці та заходів щодо

встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісті за особливих обставин – в цілому (9235).

Визначили порядок встановлення нотаріусами опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, а також особи, зниклої безвісті за особливих обставин; передбачили розкриття банківської таємниці на запити нотаріусів для вчинення нотаріальної дії з вжиття заходів щодо встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісті за особливих обставин.

6. Про відкликання Юрія Бойка з посади члена Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин – в цілому (12335).

Відкликали Юрія Бойка з посади члена Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин.

7. Про обрання членів комітетів Верховної Ради – в цілому (12334).

Обрали Тамілу Ташеву (ГОЛОС) членом Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування, а Богдана Лукашука (Батьківщина) – членом Комітету з питань аграрної та земельної політики.

8. Про звіт ТСК Верховної Ради з питань фортифікацій – в цілому (12229).

Взяли до відома звіт Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань використання коштів державного бюджету України, спрямованих на облаштування фортифікаційних споруд та інженерних загороджень на лінії зіткнення, а також на виготовлення та закупівлю безпілотних літальних апаратів та засобів радіоелектронної боротьби для військових частин і підрозділів Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань; направили звіт ТСК Президенту, Кабінету Міністрів, Міністерству оборони,

МВС, Офісу Генерального прокурора, СБУ, ДБР, НАБУ, Національній поліції України, БЕБ для розгляду в межах їх компетенції та відповідного реагування; припинили роботу комісії.

9. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо актуалізації та удосконалення деяких положень – 1 читання (12245).

Запропонували встановити, що джерелами публічних інвестицій є, зокрема, кредити, що залучаються державою від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій, визначених державних фондів; запровадити нову процедуру планування та реалізації публічних інвестиційних проєктів та програм публічних інвестицій; унормувати перерахування правонаступнику залишків коштів власних надходжень бюджетної установи в разі зміни її організаційно-правового

статусу; уточнити строки затвердження Урядом Стратегії управління державним боргом на середньостроковий період; посилити фінансову незалежність та розширити повноваження Рахункової палати щодо здійснення контролю за надходженням та використанням усіх коштів місцевих бюджетів; визначити єдині підходи і критерії надання пільг на оплату житлово-комунальних послуг окремим категоріям громадян у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів з урахуванням середньомісячного сукупного доходу сім'ї; переглянути підходи до фінансового забезпечення соціальної підтримки окремих категорій осіб з метою взятих Україною зобов'язань перед МВФ тощо (<https://censor.net/ua/blogs/3526008/sproschennya-otrymannya-kompensatsiyi-zaneruhomist-na-tot-ta-v-zoni-boyiovyh-diyi-likvidatsiya-msek>). – 2024. – 19.12).

**ГРОМАДСЬКА ДУМКА
ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ
№ 22 (286) 2024**

Інформаційно-аналітичний бюлетень
на базі оперативних матеріалів
Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»
Ідентифікатор медіа R30-01101

Редактори:
А. Берегельська, Я. Маленко

Комп'ютерна верстка:
Н. Крапіва

Підп. до друку 26.12.2024
Формат 60x90/8. Обл.-вид. арк. 4,90.
Наклад 21 пр.

Видавець і виготовлювач
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, Голосіївський просп., 3
siaz2014@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта
видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 7871 від 28.06.2023 р.